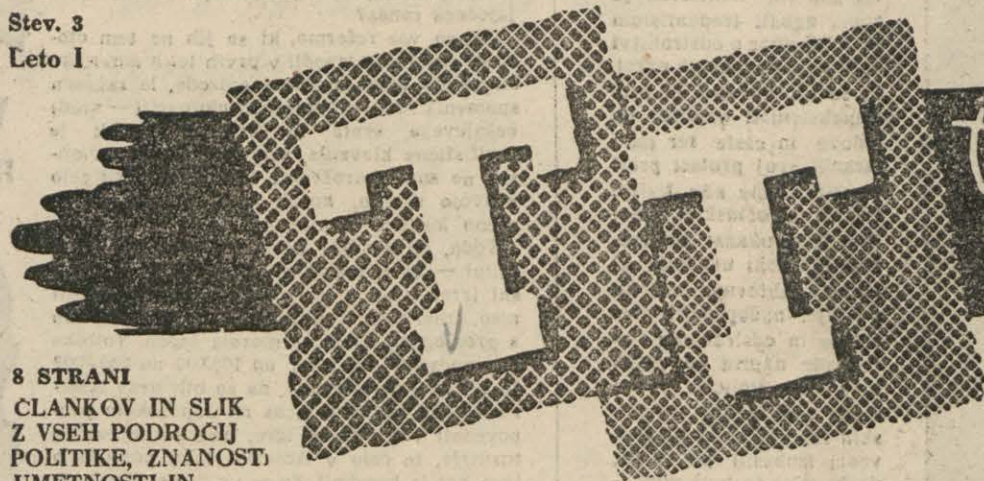

Stev. 3
Leto I

NAKLADA 73.500 IZVODOV

Ljubljana, 5. novembra 1953

tedenska
tribuna

8 STRANI
CLANKOV IN SLIK
Z VSEH PODROČIJ
POLITIKE, ZNANOSTI
UMETNOSTI IN
RAZVEDRILA

TEDNIK
»SLOVENSKEGA
POROČEVALCA«

Cena 15 din

V tej številki:

Vincent Auriol

Mongolija — med
ZSSR in Kitansko

PO ARAGVAJI
ZALJUBLJENCA

Iz Pariza ...

... v Pariz

Med vele mojstri v Zürichu

Tihotapstvo S PIASTRI

Senzacionalna
kuj ga

„Le trafic de piastres“

Klopčič verižništva
od ministrov do ce-
sarja Bao Daja ...

Povsod so mu bili za petami, strahovali so ga, sprejemal je grozilna pisma, po telefonu so mu nepoznani zabičevali, naj molči, laskali so mu in ponujali denar — vendar ni odnehal. Se naprej je pritiskal kljuge raznih uradov, si mukoma utiral pot do ministrov, do predsednika vlade, razgovarjal se je s predstavniki raznih političnih skupin, a vse brez haska. Na posluh, ki ga je pričakoval, ni naletel. Ali so mu obračali hrbet z »dobronamernim« opozorilom, da je zanj bolje, če molči, ali pa so mu nič manj »dobronamerno« svetovali, naj ne obtožuje tako na široko, marveč naj raje njim preda gradivo zoper njihove politične nasprotnike. Vsi pa so bili sumljivo prizadevni, da bi sami pregledali njegovo gradivo, da bi dobili v roke vse mogoče fotokopije ter leta in leta skrbno zbirane prepise, da bi »sami stvar razčistili«.

Našel pa se je nekdo, ki mu je svetoval, naj preda vso afero javnosti na vpogled, naj napiše knjigo. In Jacques Despuach je to tudi storil. Napisal je knjigo »LE TRAFIC DE PIASTRES«, knjigo o škandalu, ki mu menda v Franciji ni enakega.

Javnost je sprva onemela, potem pa se je dvignil splošen krik ogorčenja. Vlada René Mayerja je bila prisiljena znižati kurs piastra, parlament je postavil na noge posebno komisijo, ki naj bi raziskala obtožbe, podane v knjigi bivšega nameščena deviznega urada v Saigonu, ki so se ga od tamkaj znebili, ker je preveč zvedel in se več videl.

In nato se je začel razplet tega klobčiča verižništva, kraje, tihotapstva, korupcije, klobčiča, v katerega je zapleteno tisoče in tisoče majhnih, nepoznatih, in zopet sto in sto večjih, poznanih verižnikov, uradnikov, poslancev in vplivnih politikov, menda tudi ministrov, od korziških tolovajev do francoskih uradnikov, od bančnih direktorjev do obveščevalnih oficirjev, od uvoznikov in izvoznikov vse do vietnamskega cesarja Bao Daja.

Zarodek velikega škandala

Indokina je bila bogata in njena valuta — piaster — je svojčas v Aziji nekaj veljala. Takrat, recimo leta 1930, se je za piaster dobilo v Franciji 10 frankov. Toda po letu 1943, po štiriletni japonski okupaciji in z njo povezanim izkoriščanjem, po vojni in vojnih pustošenjih, je od nekdajne vrednosti piastra ostala le senca. Pa vendar, pariška vlada je veljavo indokitske valute vseeno dvignila, predpisala kar 17 frankov kot protivrednost enemu piastru, čeprav — kakor trdijo — je bil piaster

vreden v resnici le 8 do 9 povojnih frankov. Od kod ta čudna velikodušnost, kje iskati vzroke tej nenavadni finančni politiki francoske vlade?

Temu vprašanju za sedaj še nihče ni bil kos, nihče nanj ni mogel ali pa ni hotel odgovoriti, vendar tudi nihče ni mogel niti poskušati oporekati trditvi, da je treba iskati vzroke temu pri mogočih franco-

Na tisoče indokitažcev preživijo svoje življenje na rekah. Tam jedo, spijo in lovijo ribe — tam se rodijo in umirajo.

RAZBURJENJE OB kobaltovi bombi

Razburljiv politični dogodek zadnjih dni so potisnili v ozadje zanimanje za prizadevanje Velike Britanije, da bi na področju atomskega orožja dohitela Ameriko. V oktobru so hoteli Angleži v Avstraliji preizkusiti tako imenovano kobaltovo bombo, pa še ni znano, če so jo res preizkusili. V tej zvezi je prišlo v javnost ime avstralskega raziskovalca na področju atomske energije prof. Oliphanta.

Vest, da peljejo Angleži v Avstralijo kobaltovo bombo, je razburila avstralsko javnost. V času, ko naleti vsako novo letališče za reaktivna letala na proteste civilnega prebivalstva in ko spravljajo ljudje vsak poskus z novim atomskim orožjem v zvezo z motnjami v oračju in z raznimi nenormalnimi vremenskimi pojavi, ni čudno, da so bili tudi prebivalci Avstralije silno razburjeni, ko so zvedeli, da nameravajo Angleži na avstralskih tleh preizkusiti kobaltovo bombo. Celo angleški laburisti so izkoristili to priložnost, da so nastopili proti vladi. Ker pa se ob mnogih ameriških atomskih poskusih v Nevadi ni pripetila nobena nesreča, se tudi prebivalcem mnogo večjega avstralskega pušcavskega področja ni treba bati, da bi se jim kaj zgodilo. Toda ljudje so v naših časih razburilivi in kdo bi se čudil Avstralcem, da so se ustrašili vesti o novi atomski bombi.

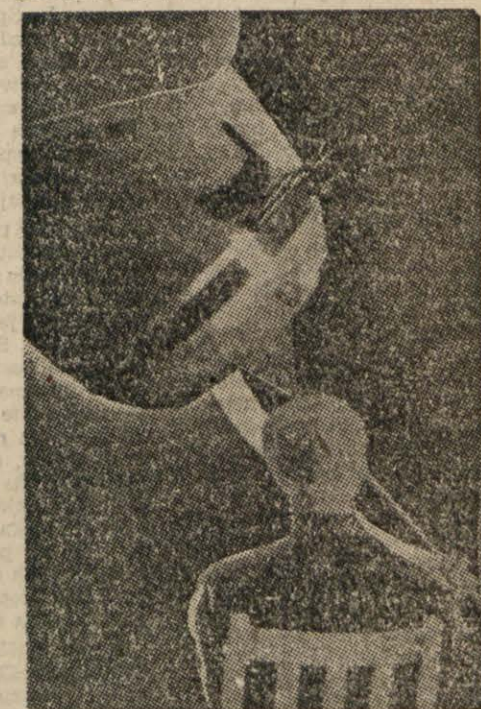
Prof. Oliphant je blizu trideset let delal na področju jedrske fizike v Angliji in se uvrstil med vodilne znanstvenike te stroke. Med vojno je bil med redkimi angleškimi strokovnjaki, ki se sodelovali pri proučevanju atomske energije v Ameriki. Profesor Oliphant je bil tudi med angleškimi strokovnjaki, ki so po opustitvi v Hirošimi atomskega orožja odšli domov. Leta 1950 se je dokončno vrnil v svojo domovino, da bi se posvetil omejitvi atomskih raziskav na uporabo atomske energije v miroljubne namene. Način, kako so leta 1946 v odboru za atomsko energijo v OZT obravnavali vprašanje atomskega orožja, se mu je kot sodelujočemu delegatu zdel skrajno nezadovoljiv. Kakor mnogi drugi strokovnjaki na področju jedrske fizike, tudi prof. Oliphant meni, da bo morala prej ali slej zmagati misel, da je treba atomsko orožje za vselej izločiti iz oboroževanja. Po njegovem mnenju bi bila atomska vojna moralni zločin nad človeštvom.

Ni še znano, ali je utemeljena njegova in domneva njegovega mlajšega kolega Messela iz Sydneya, da obsega program bližnjih angleških poskusov z atomskim orožjem tudi kobaltovo bombo. Ves svet govori o angleški atomski politiki in o teh poskusih, še preden so se začeli. Če bi Churchill nekega dne izjavil, da se Velika Britanija odpoveduje kobaltovi bombi, s katero bi v nasprotju z velikovo ne imela ne finančnih ne tehničnih težav, bi utegnili to sprožiti živahno razpravo o atomskem orožju.

Življenje morskih želv

Ljudje menijo, da živi orjaška morska želva nekaj sto let. Strokovnjaki pa, ki se ukvarjajo s proučevanjem morskih prebivalcev vse svoje življenje, pravijo, da nihče ne ve natančno, kako dolgo živi morská želva. Mnogi znaki kažejo, da je njihova življenjska doba skoraj enaka povprečni življenjski dobi človeka, to je 63 let. Res pa je, da nekatere suhozemske želve dosežejo tudi 150 let. Ljudje pogosto povezujejo obseg teh živali z njihovo starostjo. To pa ni točno. Deset let stara morská želva je lahko dolga 1,30 m, lahko pa je tudi pri 4 in pol letih težka do 40 kg.

Strokovnjaki pravijo, da prav tako ni točna trditev, da kit doseže 100 let. Mnogo verjetneje je, da kit ne more doživeti več kot 50 let. Med morské veterane štejejo tudi severnoameriško jeguljo, ki doseže do 60 let.

Tudi temu pravijo kobaltova bomba, le da ni namenjena množičnemu ubijanju ljudi, ampak zdravljenju. Po prvih uspešnih zdravljenjih raka z radioaktivnim kobaltom so izdelali prvo serijo aparatov in jo razposlali na preizkušnjo vsem večjim klinikam po svetu. Pokazalo se je, da so stroški mnogo nižji kot pri radiju, saj je radio kobalt odpadki pri izdelavi atomske bombe. Ironija! Z glavnim izdelkom ubijajo ljudi, z odpadki pa jih zdravijo!

KREMELJSKA

„prva gospa“

O možeh, ki izza starodavnih kremeljskih zidov vodijo usodo Sovjetske zveze in njenih satelitov, vemo marsikaj, mnogo zanimivega pa nam ostane tudi prikrito, ker njim samim ne bi bilo prijetno, če bi se razvedelo. Se manj kakor o njih pa navadno zveemo o njihovih ženah in hčerkah, čeprav je naravno, da niso brez vpliva na vse to, kar se za temi sivimi zidovi dogaja. Kremeljski možje namerno molčijo, in skoraj bi lahko rekli, skrivajo svoje družinsko življenje in vse, kar se dogaja okoli njega.

Nekaj več vemo le o dveh prebivalkah Kremlja. Gre za ženi tistih dveh mož, ki imata trenutno v Sovjetski zvezi največji vpliv in največjo oblast. V mislih imamo Heeno, ženo Georgija Malenkova, in Pavlino, ženo Molotova. V Stalinovi eri je bila Pavlina Molotova kot žena zunanjega ministra središče vseh boljših pritrditev. Tako je postala tudi za zunanji svet najbolj znana med vsemi kremeljskimi ženskami. V Sovjetski zvezi pa je najbolj popularna zato, ker se je zavzela za ustano-vitev tovarne ustnih črtal.

V zadnjem času vidno stopa v ospredje — kar je glede na spremembo na vodilnih mestih razumljivo — Helena Malenkova, ki je bila, preden se je poročila s takratnim Stalinovim sekretarjem, operna pevká. Imela je tmeniten glas, ljudje so jo radi poslušali in je bila kot pevká znana po vsej Sovjetski zvezi. Georgij Malenkov je bil takrat poročen s prijateljico Pavline Molotove — Leno Rubtoso. Ko je Malenkov spoznal ženo častihlepno Heeno, je bilo njegove ljubezni do Lene Rubtose konec in kmalu je sledila ločitev. Leta 1939 je Malenkov sklenil zakon s tedaj devetindvajsetletno Heeno. Ta seveda po poroki ni ostala več zvesta svojemu dotedanjemu poklicu, čeprav je bila splošno priljubljena. Vendar tudi zgledu drugih žena kremeljskih močnikov ni sledila. Ni se umaknila v samotno življenje zakona, za katerega je bolje, da ljudem ni posebno na očeh. Prevzela je profesorsko službo na moskovski umetnostni akademiji, kjer so ji bila seveda vsa vrata in vsa napredovanja na široko odprta. Danes je Helena Malenkova prorektor moskovske univerze, razen tega pa je tudi poslanec Vrhovnega sovjeta, kjer sedi v prvih vrstah. Za vse prebivalko Kremlja pa je seveda mnogo bolj pomembno, da je žena tistega, ki združuje v svoj roki najvišjo oblastno in partijsko funkcijo. Tako častihlepna, kakor je Helena, do tega ni, kakor ni brezbržna in ljudje so prepričani, da bo svoj vpliv temeljito uveljavila in uresničila razne svoje načrte.

Da to ni samo domneva in prazno uganjanje, nam je v živi luči pokazal primer, ki je zbudil mnogo pozornosti po vsem svetu in ne samo v Sovjetski zvezi. Odkar je s Stalinovo smrtjo prišlo v Kremlju do spremembe, je ves svet z največjim zanimanjem pričakoval, kako se bodo razvijali odnosi med posameznimi političnimi voditelji v Kremlju. Ljudje, ki se še dobro spominjajo velikih notranjih borb v letih po revoluciji, ko je mnogo znanih voditeljev moralo pred puške, ker so postali nevarni Stalinu, niso verjeli, da bi prav vsi Stalinovi ožji sodelavci brez obotavljanja in iskreno priznali Malenkova za njegovega naslednika. Da taka pričakovanja niso bila neutemeljena, je pokazal nenadni padec Berije, za katerega trdijo nekateri, da mu je prav Helena Malenkova spleta mrežo, v katero se je ujel.

ŽELKE Z GRELCI

Raziskovalci polarnih krajev, letalci v velikih višinah, planinci in sploh vsi ljudje, ki žive v hladnem podnebnju, se bodo nekoč lahko gredli v oblekah, ki bodo imele vgrajene parne grelece. Nov ameriški patent je obleka, stkana iz nepremočljivega materiala, azbesta in steklenih vlaken, ki ima v levem žepu na prsih vdolben parni ogrevalac na bencin, petrolej ali alkohol. Ogrevalec ima 4 vžigalnike, ki vsak zase proizvajajo paro v svojem lastnem rezervoarju. Na te rezervoarje so priključene cevi, ki dovajajo toplo paro v vse dele obleke.

NAJDALJŠA LADJA

Britanski oceanski parnik »Queen Elizabeth« je dobil konkurenta, in to na reki Ohio v Združenih državah Amerike. Ta konkurent je vlačilec »Etna Louisville«, ki meri, spojen z 8 šlepi, 390 metrov, medtem ko je dolžina največjega britanskega parnika 343,5 metrov.

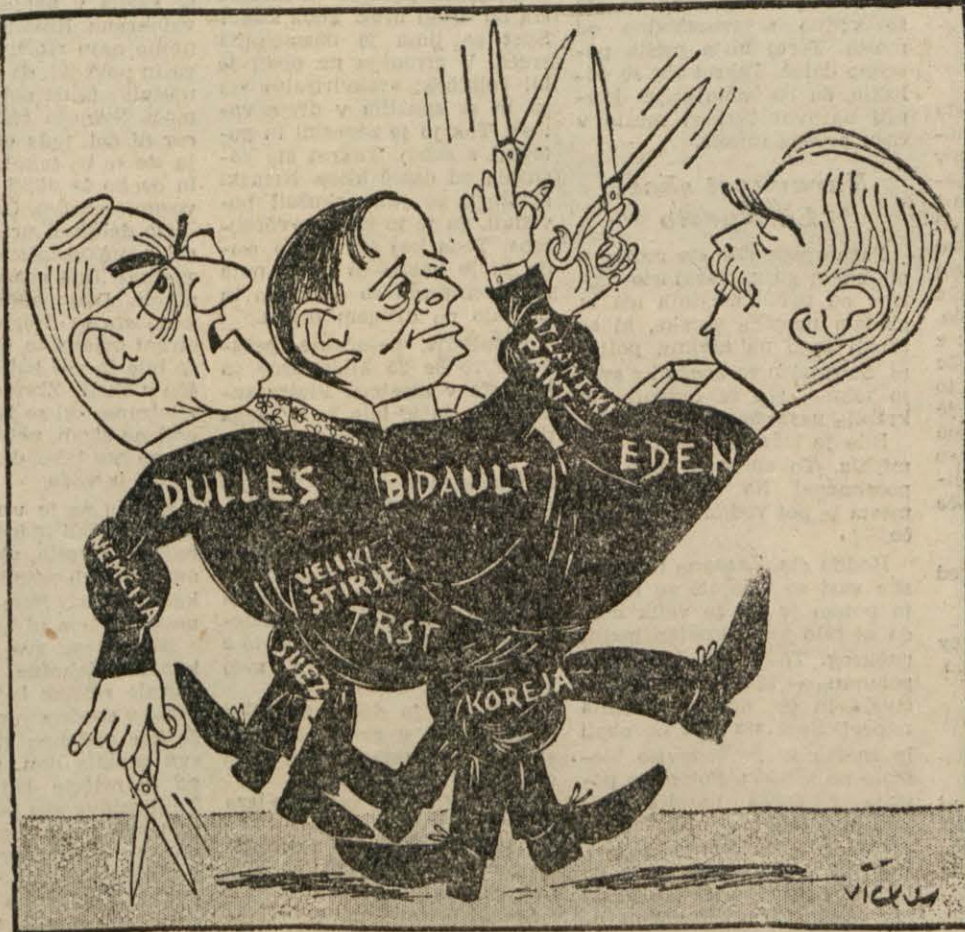

Helena Malenkova kot operna pevká

A še nekaj je presenetljivo opazovalce. Iz ozadja je naglo stopal v politično ospredje dotlej v inozemstvu širšim krogom bolj malo znan Nikita S. Hruščev. »Pravda« ga je v hierarhični lestvici postavljala vedno višje, dokler ni odrazil celo samega Molotova in se usidral na drugem mestu takoj za Malenkovo. O njegovem naglem napredovanju so ugibali vsemogoče, posebno še, ker Hruščev v preteklosti ni imel takih uspehov, da bi bilo tako zaupanje razumljivo.

Zakaj je sedaj prišlo do take spremembe in kaj je dvignilo Hruščeva tako visoko? Ljudje in časopisi po vsem svetu so ugibali vse mogoče, vendar v prvem trenutku nihče ni znal utemeljiti tega Hruščevega vzpona tako, da bi bilo prepričljivo. Tedaj pa je svet odkril naslednje: kremeljska »prva gospa« se je pisala, preden se je poročila z Malenkovo, Helena Hruščeva, je točje sestra Nikite S. Hruščeva. V tem grmu tiči morda zajec Hruščevega tako izrednega »napredovanja«.

GORDIJSKI VOZEL

Dulles, Bidault in Eden se zama trudi jo, da bi ga prerežali.

Srečanje v Parizu

Cepprav je Varnostni svet že drugič razpravljal o sovjetski zahtevi, naj se za STO imenuje guverner, in razpravo spet odložil za nekaj dni, je bil vendarle Pariz središče diplomatske dejavnosti.

Francoska diplomacija se je to pot spet pojavila v vlogi »posredovalca«. Ta hip je še težko oceniti njeno vlogo, vendar se lahko vsaj nadajamo, da njeni »posredovalni predlogi« ne bodo toliko v škodo Jugoslaviji, kakor sta bila v novejši zgodovini vsaj dva: predlog o meji med Jugoslavijo in Italijo na mirovni konferenci in zloglasna »tristranska izjava« iz leta 1948...

Francoski zunanji minister Georges Bidault nastopa sedaj kot posrednik med stališčem angleške in ameriške vlade, ki je zajeto v znani izjavi Salisburij-Dulles z dne 8. oktobra, se pravi o izjavi, ki daje močno potuho italijanskim imperialističnim zahtevam, in jugoslovanskim protestom ter predlogom za rešitev tržaške krize. Skoraj istočasno sta bila v avdiciji pri Bidaultu jugoslovanski državni sekretar Koča Popović in italijanski premier Pella. Medtem ko je Popović po sestanku z Bidaultom izrazil prepričanje, da bo v kratkem prišlo do konference o tržaškem vprašanju, je Pella s svojimi izjavami v Parizu znova pokazal nadutost italijanske vlade: njegove besede, češ da »je vsaka rešitev, ki bi se nanašala samo na cono A«, za Italijo le začasna, kažejo, da je Italijanska vlada proti konferenci petih in da hoče s pritiskom uveljaviti svoje zahteve, zlasti ker se čuti »močna« po nepremišljeni izjavi lorda Salisburija in Dullesa.

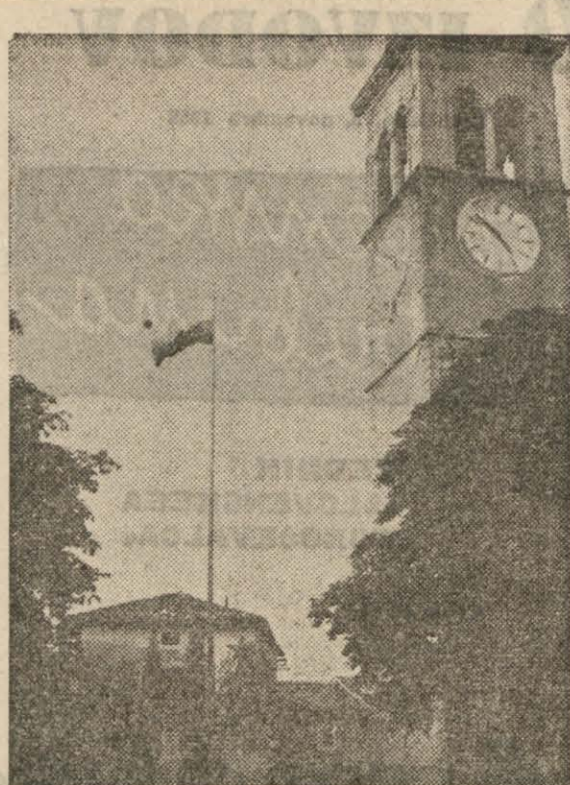
Pellone zahteve, priti na takšno konferenco le kot »enak Jugoslaviji«, kažejo na megalomanijo rimskih politikov, kakor so na drugi strani njegove protijugoslovanske izjave, češ da je Jugoslavija »antiklerikalna država« preračunane na propagandni efekt pri tistih krogih, ki smujejo »katoliško strategijo« kot državah kot so Italija, Portugalska in Španija... Vendar je videti, da so rimski poskusi baloni le nekoliko uplahneli (o tem govorijo tudi Pellone izjave v Milanu) predse, ker je prišla iz Washingtona vest, da je tudi Dulles naklonjen konferenci petih, in je Eden v Spodnji zbornici poudaril, da »bo likvidiranje tržaške afere trajalo mesece in ne le nekaj dni«.

V Rimu se najbolj bojijo, da bi na konferenci prodri načrt o »evropeizaciji« Trsta; ta načrt se je te dni pojavil v Parizu in po njemu naj bi tržaško luko upravljale tiste države, ki so ob njej neposredno zainteresirane. V tej zvezi omenjajo zlasti bližnji obiski Koča Popovića na Dunaju, kjer se bodo v tej ali drugi obliki gotovo dotaknili tudi »tržaškega vprašanja«.

Doslej sicer »posredovalce« Bidault ni objavil nobenega novega načrta; francoski časopisje pa je pisalo, da ima francoski zunanji minister v mislih predlog, ki so ga že l. 1949 predlagale ZDA, katerega pa je De Gasperi zavrnil, ker je hotel, da bi obnevela »trpartitna deklaracija«. Ta načrt predvideva za Jugoslavijo neugodno rešitev: razdelitev STO na Italijo in Jugoslavijo s tem, da bi Jugoslavija imela določene pravice v tržaški luki, nadalje korekturo meje v smislu narodnostnega načela in zagotovila o zaščiti manjšine...

Konferenca o Trstu se bo najbrž ukvarjala tudi s tem »posredovalnim« predlogom, vendar ne bo mogla — če bo pravilno pripravljena in bo imela poštene namene — mimo številnih jugoslovanskih predlogov, ki jih je naša vlada postavljala vsa leta, odkar traja tržaška kriza. Na vsak način pa mora biti ta konferenca res namenjena razpravi o tržaškem vprašanju, nikakor pa ne sme biti zgolj nekakšna formalnost, s pomočjo katere naj bi se uveljavili zlonamerni načrti, ki so v škodo jugoslovanskim državnim in narodnim interesom!

Izdaja časopisno-založniško podjetje SZDL »NAS TRSKA«. Odgovorni urednik dr. Dušan Savnik. Tiska tiskarna »Slovenske poročevalce« v Ljubljani. Uredništvo: Ljubljana, Tomšičeva ulica 7, telefoni: 23-522, 23-523, 23-524, 23-525 in 23-526 (interni številki 33). Uprava, naročniški in oglašni oddelki: Ljubljana, Paszeta nebotičnika, telefon 21-281.

formovci, ki v svojem tisku objavljajo imena Tržačanov, ki so proti Italiji. Listo ljudi, ki jih bo treba po prihodu Italije očistiti, so sestavili tudi iredentisti in jo hranijo tržaški župan Bartoli. Za denunciranje in izjave, da so se pripravljali boriti proti jugoslovanski armadi, so dobili kominformovci javne pohvale v italijanskem tisku. Socialni demokrati, ki so pred časom izstopili iz občinskega odbora, so se ta teden zopet vrnili, da bi v sedanjem trenutku utrdili nacionalno solidarnost — dočim so prej izstopili zato, da bi imeli »bolj proste roke« pri vodenju socialistične politike.

MONGOLIJA med ZSSR in Kitajsko

Smrt predsednika mongolske republike Bumacerde je opozorila svet na državo, ki meji na Sovjetsko zvezo in Kitajsko.

Ob začetku stoletja so bile te ogromne pokrajine — enako kot Tibet in Sinkiang — pod kitajsko oblastjo, cesar pa Mongolijo niso radi prenašali. To ponosno ljudstvo se ni pozabilo svoje zgodovine in časov, ko so Mongoli imeli pod svojim nadzorstvom velik del sveta. Po prvi svetovni vojni so se otreli Kitajcem in si izbojevali nekakšno neodvisnost.

Leta 1921 je Rdeča armada pomagala mongolski nacionalni vladi, da se je znebila barona Ungern-Sternberga in njegovih japonskih svetovalec. S tem so postali odnosi med Mongolijo in Sovjetsko zvezo več kot pristrani. Ungern-Sternberg pa se je postavil na čelo gibanja proti Rusom in Kitajcem. Dežela se je spremenila v prizorišče mongolske revolucije, ki je obračunala s tradicionalnimi ustanovami. Dasi so Rusi preskrbeli Mongolom nekakšno notranjo neodvisnost, je Mongolija navzven v popolni sovjetski odvisnosti. To že od nekdaj zbujalo slabo kri pri Kitajcih.

V avgustu 1945, je mongolska vojska, opremljena z najmodernejšim sovjetskim orožjem, napovedala vojno Japoncem in se je udeležila na kitajski fronti. Naslednje leto je Moskva dosegla, da so tudi Kitajci priznali popolno neodvisnost Mongolije. To je sankcioniral plebscit, ki se ga je udeležilo 900.000 prebivalcev. Urga, stara prestolnica, se je zdaj preimenovala v Ulan-Bator. Vlada je sklenila pogodbo o medsebojni pomoči s Sovjetsko zvezo in Rusi, po kaj kmalu poslali v Mongolijo svoje inštruktorje in tehnike. Ti so tu pričeli graditi sole, iskati rudna bogastva, zlasti premog in zlato, in spreminjati puščave v rodovitno zemljo. Ulan-Bator pa so seveda povežali s svojim prometnim omrežjem. Staro mongolsko pisavo pa so zamenjali s cirilico.

V Moskvi so kaj kmalu odkrili mongolske sposobnosti. Skrbeli so za to, da se je mržnja proti Kitajcem še povečala, kajti Kitajci so v resnici zapustili v Mongoliji zoprne spomine. Vmes pa se je nekaj zgodilo: v Kitajski je prišel na oblast Mao Ce Tung. Potrebno je bilo nekaj ukreniti, da sta našli Mongolija in Kitajsko pot k izboljšanju medsebojnih odnosov. V avgustu 1952, si je

Poveljniki anglo-ameriške cone Tržaškega ozemlja general Winterion je zopet ugodil iredentistom in izdal ukaz o odstranitvi vseh jugoslovanskih parol, ki so jih Slovenci in protianeksionisti napisali na zidove in ceste ter tako izrazili svoj protest proti izročitvi cone »A« Italiji. Hkrati je občinskim odborom tudi ukazal, da morajo občinski uradniki, ki lahko zahtevajo zaščito policije, nadomestiti pretrgane in odstranjene italijanske napise po vaseh in ulicah. Policija pa je snela tudi nekaj slovenskih zastav, ki so jih Slovenci izobesili po vaseh, da bi tako še bolj poudarili svojo zahtevo. Na Opčinah pa je policija odstranila venec z drevesa, na katerega so nacisti obesili antifašistko Rozalijo Kocjanovo.

Poleg generala Winteriona nudijo vso pomoč iredentistom tudi kominformovci.

kitajski ministrski predsednik Cu En Lai prizadeval doseči sporazum z mongolskim predsednikom Cedenbalom, sporazum pa seveda nista sklenila ne v Pekingu, ne v Ulan Batorju, pač pa v Moskvi. Po dolgem razgovoru so se že morali kaj dogovoriti, kajti čez mesec je Cedenbal odpotoval v Peking kot vodja mongolske delegacije, in v Pekingu so ga sprejeli z velikimi častmi. Lanj oktobra so sklenili pogodbo, ki določa gospodarsko in kulturno sodelovanje Kitajske in Mongolije.

Cepprav so si Rusi prizadevali uveljaviti to pogodbo, se vendarle lahko pripeti, da se bo obrnila v njihovo škodo. Kakor kaže problem Tibeta, težje sedanja Kitajska za tem, da dobi svojo oblast tudi v nekajstskih krajih, ki so nekoč bili del »slavnega cesarstva«. Pod »slavno cesarstvo« sodi tudi Mongolija. To kaže, da ni izključeno, da se bo zaostri boj za vpliv v Mongoliji: v tej tekmi se bosta znašla drug proti drugemu dva prijatelja: Sovjetska zveza in Mao Ce Tungova Kitajsko.

Petminutna terjatev

Prvega novembra je minilo deset let od slovesne obljube vlade ZSSR, da bo po končani drugi svetovni vojni Avstrija popolnoma svobodna in neodvisna država. Avstrijski državljani so že večkrat zahtevali izpolnitev te obljube, zveza avstrijskih delavskih strokovnih organizacij pa je takoj po 1. novembru odredila v vseh podjetjih in ustanovah petminutni prestanek dela v znamenje te stare terjatve. Pet minut so počivali tudi delavci v podjetjih USIA (Uprava sovjetske imovine v Avstriji) in v nekem večjem takem podjetju se je zgodilo, da se je višji sovjetski oficir zelo čudil, zakaj delavci že nekaj minut počivajo. Ko so mu povedali vzrok, se je zasmejal ter dejal: »Smešna zadeva. Za izpolnitev naših obljub tudi desetletna terjatev ne zadostuje. Če bi za vsako leto stakali vsaj eno minuto, bi še nekako razumel, petminutna terjatev pa je nemogoča«.

100% udarec?

All je kaj novega na Koreji, v deželi jutranje svežine, na Japonskem, v deželi vzhajajočega sonca?

Ali so vse reforme, ki so jih na tem otočnem cesarstvu izvedli v prvih letih ameriške okupacije, samo slučajna epizoda, le začasen spomenik šestletni ameriški okupaciji — sredi čenjskega sveta in krizantem? Ali je pacifiistična klavzula, prepoved, da se Japonska ne sme oboroževati, ki so jo vnesli celo v svojo ustavo, korak razaj za Japonsko, njeno kulturo in njen razvoj?

Toda, ali se časi ne spreminjajo in mi z njimi — bi se lahko vprašali. Ali ni ta latinski izrek prav v tem primeru na mestu. Ali niso Američani v zadnjem času prišli na dan s predlogom, da bi se morala Japon. vojska sila podvojiti, in sicer od 100.000 na 200.000? In ali ni paradoksalno, da so bili prav Američani tisti, ki so svojčas na Japonskem prepovedali vse viteške igre, vse srednjeveške turnirje, in celo v Ameriki tako popularno igro kot je baseball, da se ne bi pri Japoncih spet vzbudil militaristični duh? Tisti duh, ki bi ga zdaj za vsako ceno radi obnovili. Ali se zgodovina ne poravnja, časi pa spreminjajo?

Stara Japonska se je zrušila pod udarci ameriških armad in v prvih letih po vojni je kazalo, da je bil ta udarec 100-odstoten. Ali se bo zdaj s postopnim oboroževanjem življenje na Japonskem spet vrnilo v stari tir? Ali so bile vse dosedanje reforme le slučajna epizoda — pa nič več?

Perzijski šah deli posestva

Od svojih velikih posestev v severnem in zahodnem delu Perzije je perzijski šah razdelil 13.800 ha 1600 malim kmetom. S to razdelitvijo je hotel dokazati, da bo nova perzijska vlada res izvedla že davno obljubljeni agrarno reformo. Razdelitev zemljišč perzijskega dvora pa ni dohodljiva akcija, temveč je v najtesnejši zvezi z novo dodelitvijo ameriške podpore, kajti ta podpora je bila dodeljena ob pogodu, da bodo od nje 750.000 dolarjev uporabili za graditev stanovanj, gospodarskih poslopj in tudi šol v tistih vaseh, ki so nastale, odkar se v Perziji izvaja agrarna reforma. Američani so vse perzijske obljube o agrarni reformi vzeli za resnične in ko so dodelili sedanjo pomoč, so bili menda že prepričani, da so novi lastniki državnih zemljišč že prebivalci v cilj vasi. Perzijski šah je sicer že razdelil lanj okoli 8600 dvorskih zemljišč, potem pa je bila ta razdelitev ustavljena in se sedaj piše na rovaš odstavljenega in obtoženega bivšega predsednika vlade dr. Mosadika.

TEDENSKI PREGLED

PARIZ, 30. okt. — Pred odhodom v domovino je držav. sekretar za zunanje zadeve Koča Popović govoril po pariškem radiju o sedanjem položaju okrog Trsta.

PARIZ, 30. okt. — Šef skupnega štaba ameriških oboroženih sil admiral Radford je prišel na obisk v Evropo. Med drugimi kraji je obiskal tudi Berlin.

PARIZ, 31. okt. — Italijanski ministrski predsednik Pella, ki je bil sprejet pri francoskem zunanjem ministru Bidaultu, je dal za časopisje skrajno iredentistično izjavo, s katero spravlja v nevarnost sklicanje konference o tržaškem vprašanju.

ZDROŽENI NARODI, 2. nov. — Varnostni svet je sprejel grški predlog, da se razprava o tržaškem prašanju odloži do 23. nov.

KARAKI, 2. nov. — Pakistanska ustavodajna skupščina je sklenila, da bo Pakistan republika z imenom »Islamska republika Pakistan«.

MOSKVA, 3. nov. — Sovjetska vlada je odgovorila na povabilo treh zahodnih velesil, naj se udeležijo konference zunanjih ministrov štirih velesil v Luganu. Odgovor je odklonilen.

POLITIČNI PORTRETI

Vincent Auriol ne bo več predsednikoval

Cetrta francoska republika voli državnega predsednika za sedem let in ker je sedanji, njen prvi predsednik Vincent Auriol izjavil, da noče vnovič kandidirati, je iskanje njegovega naslednika v ospredju francoskega političnega življenja. To iskanje je mirno in obzirno, kajti v Franciji pri vsej živahnosti političnega življenja ne marajo za državnega predsednika politika, ki bi bil na enem javnem shodu priporočen, na drugem pa od glave do pet prereketan in morda tudi zavrnjen. Državni predsednik naj bi bil nad strankami in zato so pri njegovih izvolitvi strankarski interesi v ozadju.

Tako je bilo tudi pri izvolitvi Vincenta Auriola 16. januarja 1947, ko je bilo politično ozračje še polno vneljivih snovi po komaj končanem ustavnem boju. V tem boju so socialisti zahtevali večjo oblast parlamenta in sprva tudi odpravo državnega predsedniškega urada. Po kompromisu je predsedniški urad sicer ostal, prepuščene pa so mu bile samo reprezentativne funkcije. Prej na primer je predsednik novega predsednika ministrskega sveta imenoval, zdaj pa ga samo še išče in predlaga. In v taki situaciji je bil že pri prvem glasovanju za absolutno večino v parlamentu in senatu izvoljen socialist Vincent Auriol, ker je bila večina parlamentarcev prepričana, da bo s svojim osebnim vplivom več dosegel kot pa s predsedniško oblastjo. To je bilo izkazano pri reševanju mnogih političnih problemov, zlasti pa pri rekordnem številu vladnih kriz, kajti V. Auriol dobro pozna vse stare francoske politike kot svoje vrstnike iz parlamenta, mlajše pa iz uporniškega gibanja ter dobro ve, kje je potrebna obzirnost in kje odločnost.

Po eni verziji Vincent Auriol, ki je star 69 let, noče več kandidirati zaradi starosti, po drugi pa samo zato, da druga sedemletka njegovega predsednikovanja ne bi zamažila uspehov prve. Na taka ugibanja Vincent Auriol ne odgovarja, omenja pa večkrat, da se veseli bivanja v svoji mali vili v Marlyju pri Parizu, kjer je telefon samo spodaj pri hišniku. Telefonov in podobnih naprav predsednik Auriol nima rad, ker je moral v elizejski palači dneve in noči pri mikrofonu poslušati debate v parlamentu, da bi vedel, kdaj bo spet treba iskati novega kandidata za ministrskega predsednika. V Franciji državni predsednik nima pokojnine, Auriol pa bo dobival pokojnino iz pokojniškega sklada parlamentarcev, ker plačuje vanj svoje prispevke že od leta 1914, ko je bil prvič izvoljen za poslanca.

V prihodnji številki bomo začeli objavljati najbolj napete dogodivščine iz delovanja podtalne diplomacije in volunstva.

Berite prihodnjič: IZ NEOBJAVLJENE ZGODOVINE

LE DVAKRAT DNEVNO V HRANI GA DOBIMO A GLEJTE ČUDO — KAR VIDNO SE REDIM!

ZAHTEVajte »REDIN« V VSEH TRGOVINAH - DROGERIJAH NA DEŽELI

CILJ - LA SPEZIA

»Preklete,« je rekel Berey. »In še enkrat, preklete!« Bila sta na obali in njun tovarni voz je odhajal nekam proti odprtemu morju. V naglici sta se skrila pod majhnim obokom ob pristaniškem nasipu.

»Zdaj se mi, da bi bilo najbolje, da zlezava čez,« je menil Berey.

Tako sta tudi storila. Ni bilo posebno težko, saj je bil čas prikladen in tema popolna.

»Tam zgoraj bo gotovo cesta,« je zamrmral Berey, ko sta se za hip ustavila.

Potem se je vzpenjala pred njima prenehala vzpenjati — bila sta na vrhu. Slekla sta težki obleki. Zazeblo ju je, saj je bilo jutro sveže. Toda sonce je že vzhajalo na vzhodu. Zazlekla sta se v grmovje in v hipu zaspala.

Ob osemih ju je zbudila strahovita eksplozija. Njihova prva misel je bila, da je eksploziral njun torpedo, toda o tem nista hotela preveč premisljati. Ko so glasovi potihnili, sta spet zaspala.

Zbudila sta se okrog poldne, oblekla svoji bluzi, srajci in hlači in se splazila s kraja, kjer sta spala. Lakota ju je mučila, da jima je bilo že kar neprijetno, ko sta ležala na strminu, od koder bi lahko

opazovala pristanišče. Takrat se je pod njima raztegnila panorama La Spezie. In prvi njun pogled je zdrsnil na orjaško ladjo, ki je stala nagnjena na bok na plitvem dnu. »Bolzano« se je potopil. Njun zaključek te slike je bil: Causer je vendarle uspel! Torej ni bil njun eksploziv tisti, ki ju je ob osemih jutraj zbudil.

Zdaj sta potrebovala samo potrpežljivost. V svojem skrivališču bosta ostala do noči. Se bosta že potem pretolkla do mesta, kjer je predviden sestanek z M. T. S. M. Bilo jima je jasno, da bosta morala prekorajiti majhno dolino in precej lep kos ceste onstran planine. Toda ko sta pričela misliti, sta tudi vedela, da je ta razdalja prevelika, da bi jo lahko prešla med mrakom in 22.30 — časom sestanka. Torej bo treba že prej na pot. Mogoče bo v zadnjih urah dneva še kar varno in ne bosta mnogo tvegala, če se podata takrat na pot.

Ko je prišla njuna ura, sta krenila. Prešla sta del doline in se pričela vzpenjati v nasprotni breg. Ko sta bila na vrhu, sta se spet spustila proti morju, toda pot je bila skoraj neprehodna in ko sta riasila, da ne bosta mogla več naprej, se je pojavila pred njima ozka, kozja steza — zadnja pot proti svobodi.

»Zadnja etapa,« je dejal Berey,

»Tudi jaz tako upam,« mu je odgovoril Lawrence.

»Halt!«

Z nosom skoraj pri zemlji sta lezla s težavo po tisti ozki, mogoče ne več kot 45 centimetrov široki kači, ki se je zvijala navzdol, potem pa sta nenadoma prišla do majhne ploščadi, od koder se je odprl pogled daleč na vzhod. Mogoče samo nekaj sto metrov pod njima je bila skala, ki sta jo takoj spoznala. »Kra!« — določen za sestanek z M. T. S. M. Ostalo jima je še dovolj časa, da bi prešla to razdaljo in ta občutek ju je poživljal. Toda takrat ni njuna steza izginila. Pred njima so bile samo ostre čeri in za njimi strm prepad. Ne bo mogoče naprej!

Morala sta se vrniti. Bil je že mrak, ko je pred njima zadonel:

»Halt!«

»Freund,« je odvrnil Berey bolj presenečen kot preplašen.

»Soldato?«

»Si.«

»Avanti!«

Imela sta več sreče kot pаметi.

Od takrat naprej ju sreča ni zapustila. Prišla sta na križišče in na novo pot, ki ju je vodila okrog mesta sicer bolj na daleč, toda zdelo se jima je, da je bolj varna. Ob svitu sta se skrila pod most ob cesti in zaspala. Berey se je okrog dese-

atih zbudil in ugotovil, da sta še vedno severozahodno od mesta. Torej nista prišla posebejno daleč. Takrat sta se odločila, da bo še najbolje kreniti naravnost skozi mesto v času prvega mraka.

Naravnost skozi La Spezio

Pozno popoldne sta sedela v majhnem gaju, nekaj sto metrov od prvih mestnih hiš in gledala nemške vojake, ki so brcali žogo na majhni poljani. Se preden so končali s svojimi tekmo, sta se dvignila in krenila naravnost proti mestu. Bilo je laže kot sta prvotno mislila. To sploh ni bilo nič posebnega! Na drugi strani mesta je pot vodila spet v grince.

Hodila sta. Zaspale italijanske vasi so ostajale za njima in potem je bil že velik dan, da ni bilo več pametno hoditi naokrog. Toda zdaj sta bila pogumna — samo malo sta počivala in ob desetih krenila naprej. Spet sta bila ob obali in morje se je čudovito bleščalo na zahodu. Potem so postala človeška naselja bolj številna, toda še vedno nista vedela povsem točno, kje sta. Končno je Berey ugotovil, da je rečica, ki jima je presekala pot, Magro. Torej je vedno nista bila več kot 25 kilometrov od La Spezie,

Partizani

Drugo jutro se je Lawrence zbudil ob petih udarcih cerkvenih ure v sosednji vasi.

Most je bil porušil in morala sta na drugi breg. Toda kako? Spet se jima je nasmehnila sreča. V grmovju na obali je bil čolnček; »rekvirirala« sta ga in se spustila v divje valove. Tok ju je zagrabil in potegnil s seboj. Takrat sta zaslislala od daleč klice. Nemški stražarji so jima skušali povedati, da je to strogo »verboten«. Toda kaj sta mogla, vodu ju je nosila in takoj nato sta že izginila za ovinkom in pristala na drugem bregu.

Pešačenje, pešačenje, pešačenje... Se 25 kilometrov in bila sta v mestecu Pietrasanta. Toda to je bilo že druga dneva jutraj. Tam sta našla na skupino mladih Italijanov in Berey ni vedel, kaj reči, ko ga je eden med njimi vprašal, od kod sta. Toda se preden sta mu odgovorila, je tisti, ki je bil gotovo njihov vodja, povedal, da so partizani in da sta ona očitno angleška ali ameriška vojaka, ter da ju bodo z veseljem prepelejali v svoj glavni štab.

Vedili so ju dobre tri kilometre daleč v grince nad mestom in se ustavili na jasici sredi gostega gozda.

»Hej, šef!« se je zaslislalo izza dreves.

»Hej, Causer!« je vzkliknil Berey brez vsakega začudenja »Vse v redu?«

Slučaj je hotel, da so vsi našleteli na isto skupino partizanov, in ko sta se Berey in Law-

rence okrepčala z dobro kurjo juho in zalila iz zajetne kintarice, jima je Causer pripovedoval svojo zgodbo:

»Zleza sva torej na breg in se skrila v neposredni bližini valobrana. Kmalu zatem je šel majno naju ribič; poklical sem ga in povedal, da sva angleška ujetnika in da potrebujeva pomoči. Svojejo čolna nama silovce ni dal, toda obljubil nama je, da se bo takoj vrnil iz vasi in da bo že dobil kakšno prevozno sredstvo. Kakala sva.

Ob določen uri je eksploziral najin eksploziv pod »Bolzanom«. Bila sva vesela kot še nikoli. Dva ogromna stolpa vode sta se dvignila na vsaki strani orjaka in minuto zatem so bile že vse ladje v pristanišču v akciji. Zbrale so se okrog »Bolzana«, ki se je najprej gibal na stran, potem pa postal na nos tako, da so pogledali vjaki iz vode.

Kmalu se je vrnil najin ribič. V bližini je ustavil majhno barko na vesla, vkrcala sva se med vnetim pripovedovanjem. Kako sovražni Nemce... Nobena denarja ni hotel sprejeti.

Zelo počasi sva veslala proti koncu valobrana, kjer so se zbirale ribiške ladje. Bila sva samo v spodnjem perilu in zato še kar podobna ribičem. Tam sva prebila dan, prvi večeri pa so pričele ladje odhajati. Tudi midva sva odrinila. Krenila sva proti jugu in veslala na vso moč, čeprav sva bila pošteno utrujena. Hotela sva priti na Korzik, ki je bila oddaljena morda 150 kilometrov. Minila je noč in nastopila je oblačno jutro. Nad nama so

nekajkrat preletela letala — naša in nemška — pa se ni nobeno zmenilo za naju. Zmanjkalo je vode, usta so bila suha in zaradi oblačnosti sva takoj izgubila orientacijo. Takrat pa se je pred nama pojavila zemlja — na žalost Italija. Bila sva razočarana toda predostajalo nama ni drugega, kot da se podava na obalo in pozinkusiva tam svojo srečo. Ko sva se izkrcala, sva našla na dečka, ki nama je povedal, da sva v vasi Forti di Marni, kar mi je pokazalo, da sva komaj 60 kilometrov daleč od La Spezie. Kako daleč na jugu je še Italija črtal!

Isti fant naju je odpeljal domov, kjer so nama pripravili sijajno kosilo. Zenske so bile nadvse prijazne, toda možje so se upirali, da bi ostala pri njih. Nemci bodo zvedeli in vse postrelili. Vendar so nama le dali staro civilno obleko, zavrila sva uniformi v cule in krenila za vodičem proti gozdovom, da bi prišla do partizanov.

Tako se je njuna zgodba končala; zdaj so bili vsi skupaj in očitno na varnem.

Sest tednov so bili s partizani in marsikaj doživeli. Zanimivo je, da so pribežali k njim dezerterji iz 10. italijanske podmorniške flotile in pripovedovali, da so po tisti noči našli v bližini »Bolzana« na obali škarje za rezanje žice in da so napadale — pobili.

Lahko si mislite, kako so se naši »mrtvi« zabavali na račun italijanskih »junakov«.

Če ni krave, naj bo pa vsaj kravji zvonec

Pred mesecj je novi vrhovni sekretar CK Sovjetske zveze Nikita Hruščev objavil, da se bodo življenjske razmere v ZSSR v prihodnjih letih zelo izboljšale. V svojem govoru je med drugim tudi navedel, da bo imel sovjetski kmet že prihodnje leto najmanj eno kravo v svojem hlevu, pozneje pa da si bo lahko vsak dan skuhal v svojem loncu kokoš, ker se bo perutnistvo po novem sovjetskem načrtu zelo razvilo.

Nedavno pa je lepe obljube Hruščeva močno omejil minister za trgovino Mikojan, ki je v svojem dolgem govoru navedel, da bodo mogli dati v prihodnjem letu na tržišče samo potrošniške predmete v vrednosti 32 milijard rubljev ter da bo treba čakati na veliko povečanje kmetijske proizvodnje najmanj še eno leto, dokler tudi male kmetije ne bodo imele iz tistih 32 milijard dovolj sredstev za svojo modernizacijo. Dvanajdeset milijard je visoka številka, če pa upoštevamo, da ima ZSSR okoli 206 milijonov prebivalcev, potem vidimo, da pride na vsakega prebivalca na leto samo 160 rubljev ali okoli 13 rubljev na mesec, zaradi česar sovjetski kmet ne bo mogel kupiti krave, ne bo mogel povečati reje kokoši ter bo imel v svojem hlevu kvečjemu še kravji zvonec, ki mu je ostal od nekdanjih časov. Ze takrat, ko je Hruščev napovedal veliko blaginjo, so nekateri listi priobčevali sliko, ki kaže okrajnega inšpektorja, ko govori kmetom v vasi: »Ceprav še nimas krave, a kadar pride kaka višja inspekcija v vas, takrat skrbi, da se bo v tvojem hlevu oglasil kravji zvonec.«

Pri odpadnem blagu moraš biti v Sovjetski zvezi previden. Neki dispečer v Tallinu, ki je posloval v imenu države, pa tudi na svoj račun, se je odpeljal po Stalinski smrti v Leningrad in poceni nakupil kopico gramofonskih plošč, na katerih je bila posneta Stalinsva himna. Sovjetski možak je dal iz plošč napraviti domovne gumbje. Mnogo gumbov! Toda namesto da bi ga proglasili za stahanovca v izdelavi gumbov, so ga poslali za 22 let v ječo.

PO ARAGVAJI

(Doživljaji v južnoameriškem pragozdu)

Aragvaja je 2620 km dolga veleroka v Braziliji. Naš rojak Tabor Sekelj takole opisuje potovanje po nji:

Nebo je plamenelo v jutranjem žaru in svež veterc je vel preko našega taborišča. Iz bližnjega gozda se je oglašalo žvrgolenje neštetihi ptic in razveseljevalo novi dan. Zdaj pa zdaj je zarjul jaguar, najbolj krvoločna zver v teh krajih; hkrati so se oglašale druge živali, ki jih pa po glasu nisem mogel spoznati.

Vstal sem počasi in se tihotaplil proti gozdu, da ne bi prestrašil ptic. Postavlil sem se za gost grm, od koder sem lahko mirno opazoval, kako se je razvijalo življenje v gosti krošnji bližnjega drevesa. Tu je bil cel ptičji zbor: vse veje in vejice so bile do kraja polne. Največja ptica ni presegla goloba. Vse je žvrgolelo. Najštevilnejši so bili kolibrji. Nekateri so bili rdeči, drugi svetlomodri, da so se barve kar prelile v sončnih žarkih. Tako majcenj so bili, da bi lahko vsakega dal v naprtnik.

Jaguar na bregu!

Dolgo sem poslušal nenavadni gozdni koncert. Nenadoma zaslišim za seboj šum. Bila je Marija. Mislim sem, da se bodo ptice prestrašile in odletele in da bo konec vse te čarobne lepote. Pa ni bilo tako. Niso se dale motiti, niti se niso vznemirile.

Ko sva se vrnila k čolnu, sva opazila na drugem bregu nekakšno rumeno pego. Pogledala sva natančneje: bil je jaguar, omza, kakor ga imenujejo. Pravkar je pil. Bil je poldrug meter dolg, njegovo rjavo krzno pa je bilo posuto s temnimi pegami. Na robu gozda je dvignil glavo. Nekaj trenutkov naju je gledal. Nato je zarjul, da se je razlegalo daleč po gozdu, in že je z močnim skokom izginil med grmovje onkraj brega.

Pospravil smo in veslali dalje. Kmalu smo opazili, da skačejo ribe iz vode više kakor po navadi. Ker je reka Aragvaja

navadno zelo kalna, da vidiš komaj deset metrov globoko, morajo ribe skakati iz vode, če hočejo videti popotnike ali če imajo kakšne druge želje in potrebe, na primer, če love muhe. In to jutro so imele samo to željo. Nekateri ribe so skakale po meter visoko, nekatere pa komaj malo iznad gladine. Videli smo ribo, ki je letela nekaj metrov nad vodno gladino, z repom pa krmarila po vodi. Kolikor sem mogel sklepati, to ni bila akrobacija, marveč beg pred priganjalcem.

Izenada je skočila velika riba naravnost v naš čoln, to se pravi v naš lonec. Lahko pa se tudi primeri kaj hujšega, kakor smo zvedeli pozneje. Nekemu popotniku, ki je sedel v čolnu, je riba ob skoku iz vode prerežala s svojim sabljasim repom lice.

Ce se boto prelevi v človeka

Najzanimivejši prebivalec Aragvaje in Amazone so boti. To je nekaz zver delfinov, ki zrastejo do dveh pa tudi do treh metrov. Kadar takle boto plava, vidite njegovo veliko glavo in slišite nenavaden šum, ki nastaja zaradi tega, ker puha delfin zrak skozi nosnice. Boti plavajo vedno v pari. Večkrat pa so se pojavili v jatah okoli našega čolna in gotovo pričakovali, da dobe kaj za pod zob. Boto ima razmeroma majhna usta. Ceprav je velik, človeku ni nevaren. O njem so razpeli nešteto bajk, ki jih ne pripovedujejo samo Indijanci, marveč tudi Kabokli v Osrednji Braziliji. (Kabokli so mešanica, katerih predniki so bili Indijanci in Črnci in še kak drug rod.) Tako pripovedujejo, da boto reši žensko, če se v reki potaplja in ubije moškega v takih okoliščinah, zato pa samica reši moškega, žensko pa ubije. To pripovedovanje je morda nastalo zato, ker mora boto splavati na površino, kadar hoče kaj pojesti, sicer bi mu voda vdrla v gobec, ker diha s pljuči. Ce pa ima velik plen, ga mora privleči do obale, da ga razkosa.

Nadalje pripovedujejo, da je boto veseljak in da se lahko spremeni v plavalasega mladenčca, ki rad prisostvuje svečanostim domačinov, kjer tudi pleše; ko pa se mu ponudi prilika, ugrabi kakšno mlado lepoticco in z njo pobegne. Po daljšem času se ta navadno vrne z otrokom v naročju. Radovedni družini pripoveduje, kako je živel na dnu reke v prelepi botovski palači. Bila je srečna, toda hrepnela je po domačiji in svojcih. Domači, ki si marsikaj predstavljajo o botovem življenju, jo poslušajo z odprtimi usti in očmi in so z njo sila ljubežni. (Seveda, ko bi mlada lepoticca priznala, da jo je zapeljal svetloasce, ki so ga

Kapibara — največji glodalec na svetu

videl na plesu — saj se kaj lahko primeri, da je tujec všeč temnopolti mešanici — in če bi priznala, da je z njim živila v kolbi v gozdu in da jo je v najhujšem času zapustil, bi jo vsi prezirali in jo celo tudi kaznovali, tako pa jo občudujejo).

Krokodili in opice

Opoldne smo prispeli v zaliv, kjer je voda tekla prav počasi. Ze od daleč smo začutili nevšečen vonj. Ko smo se približali, smo zagledali celo »flotilo« krokodilov, žakarejev, ki so plavalji počasi, z glavo nad vodo.

Med drevjem na bregu smo opazili čudno zmedo. Zabaval se je cel opičji rod. Veseleje jih je bilo opazovati. Opice so urno in spretno poskakovale z drevesa na drevo in pri tem mahljale, kakor da nas pozdravljajo. Bile so rjavkaste, največja med njimi je bila visoka kakšnega pol metra. Ti veseljak pragozda so nas zabavali, da smo se do sitga nasmejali, ustavili pa se nismo, ker smo vedeli, da bomo takšne predstave še pogosto videli.

S čolnom smo pristali na pripravnem kraju, kjer nas je široko listje velikih dreves varovalo pred popoldansko pripeko.

Prvi lovce

Ko so drugi obedovali, je šla Marija loviti ribe. Bila je začelnica v tem športu in ribe so pojedle več vabe, kakor je ulovila rib. Ta dan je bil rezultat 3:5 v prid ribam. Zdjaci je poletela tik nad nami velikanska »zaburur« — storklja s črnimi nogami in črno glavo; razločno smo čuli plahutanje njenih perutnic. Pristala je za grmovjem nedaleč od nas. Hotel sem si jo od blizu ogledati in sem šel previdno za njo. Prelepa je bila, visoka čez meter. Telo je bilo videti težko, glavo pa je sukala zelo elegantno. Kako lep lovski plen! Toda nisem bil še lovec. Spomnil sem se, da imam revolver se seboj in da bi lahko izkoristil priliko. Pomeril sem. Natanko sem jo vzel na muho. Zrtev ni ničesar slutila in je mirno sedela. Nič ni bilo lažjega kakor sprožiti in se polastiti plena. Toda zdajci se je ptica razblinila pred mojimi očmi in se mi zadelala človeško bitje. Ne vem, ali se je ptica sploh ganila, ali je moja roka vztrepetala. Bodi kakor koli, dalje nisem mogel meriti. Bilo je prvič, da sem dvignil samokres na živo bitje in seveda so mi glavo prešinjale misli, ki bodočemu lovcu niso vtilvale poguma. Sram me je bilo, ko sem pomislil, kako lahko je ubiti žival, ki se ne more braniti. In čemu? Na to vprašanje nisem mogel odgovoriti, čutil pa sem se delno krivega za vse prellvanje krvi v zgodovini. Nehote sem se naslonil na neko deblo. Velika ptica se je počasi dvignila in se oddaljila z mirnimi in širokimi zamahi perutnic, mene pa

KUPUJEMO

SREBRO

v palcah, srebrnem denarju in raznih srebrnih predmetih

„PLIVA“ tvornica lihekova

ZAGREB, Ulica Lole Ribara 89

— Telefon 36-951, kuč. 23

pustila z zmedenimi mislimi. Pištolo sem vtaknil nazaj in se vrnul.

»Zakaj niste streljali?« me je vprašal neki fant.

»Predalec je bila,« sem odgovoril, da mi ne bi bilo treba razlagati, česar on tako in tako ne bi razumel.

Kapibara

Drugo jutro, ko je bil še mrak, me je povlekel Raimundon za rokav: »Segnor Ti. bor, vstanite! Na bregu sta dve kapibari. Brž se pripravite!«

Sprva nisem razumel, kaj pravzaprav hoče.

»Dve kapibari,« je ponovil in pokazal z roko proti reki, »Mesa potrebujemo!«

Pogledal sem kamor je pokazal, in videl dve veliki živali, podobni svinjam, ki mirno pljeta vodo. Skočil sem na noge, vzel revolver in se previdno približal. Kapibara je največji ameriški glodalec in je podobna tapiru. Živi navadno na bregu reke in je urna v vodi kakor na kopnem. Obe živali sta skočili v vodo, se nekaj časa igrali ter krullili kakor svinje. Izenada sta se obrnili in me opazili. Splašili sta se in zbežali. Stekel sem za njima in ker je bila razdalja med nami vedno večja, sem ustrelil proti vežji živali. Klecnla je, toda stekla dalje. Se dvakrat sem ustrelil. Žival je pokleknila, a spet vstala in skušala s poslednjimi močmi dohiteti drugo, ki je že izginila v grmovju. Čutil sem, da jo moram končati z milostnim strelom, in sem še enkrat ustrelil. Ne vem, ali sem jo zadel, toda kapibara je tekla dalje, jaz pa za njo po krvavi sledi. Nikoli nisem vedel, da je lov tako surov šport. To je bilo zame tedaj najhujše hudo delstvo. Vendar sem dalje preganjal svoj plen, bredel čez jarke, kjer mi je blato segalo do kolen, se vzpenjal na obronke, kjer sem poslednjič videl žival, in se naposled znašel v gostem pragozdu. Tu sem težko krčil pot, ker n sem imel s seboj noža, lijana pa so z drugim rastlinjem ustvarjale nepredirljiv zid. Razpraskan od grmovja in trnja sem prispel do jezera, kjer sem osupel obstal. Vtis je bil pošasten. Jezero so obdajala visoka drevesa, s katerih so visele suhe lijana, spletene v velikansko sivo preprogo. Ves ta kraj je bil poln nekakšne globoke otožnosti. Pomislil sem, da bi v tej samotni lahko mirno umrl, tako močno me je prevzela mrtva tišina.

Zaslišal sem šum, se sklonil in zagledal ranjeno kapibaro, ki si je hotela v vodi ublažiti bolečine. Napolnil sem revolver in ji prav od blizu pognal v glavo štiri krogla.

Nato sem se obrnil in stekel nazaj, kakor da me nekdo preganja... Ko sem se vrnil v taborišče, so me vprašali v en glas: »Pa kapibara? Kje jo imaš?«

»Ne vem, sem odgovoril. »Nisem jo našel...«

TIHOTAPSTVO

s piastri

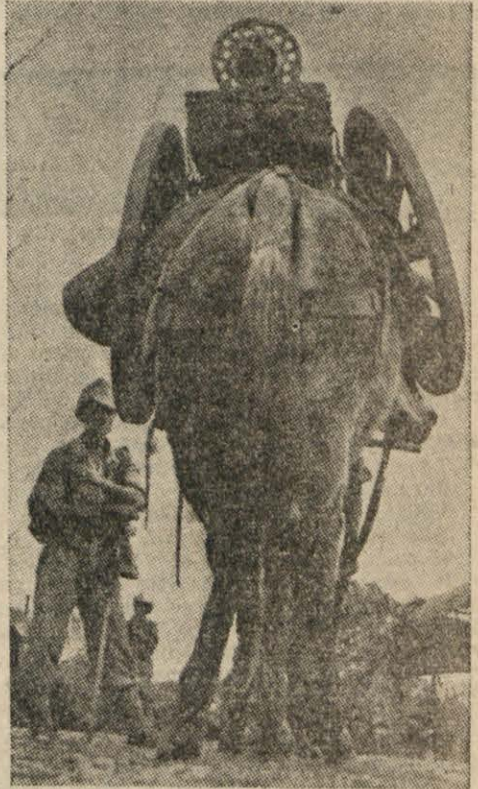
(Nadaljevanje s 1. strani)

Primer polkovnika Bellona

Tu je — začnimo s primerom »skromnejšega« zaslužka — primer polkovnika Bellona. Njegova naloga je, da bdi na krovu ladje »Pasteur« nad pripadniki vseh narodov, ki se gredo, oblečeni v francoske uniforme, bojevati v Indokino. Njegova naloga je tudi, da vojakom, ko se vkrcavajo na ladjo, ki jih bo odpeljala v daljnjo Indokino, zapenja določeni znesek frankov za dolanje in funte, da se jim pač najde pri roki nekaj deviz, ko bodo spet stopili na kopno. Vendar, ker je to dolga čezmorska pošta, pot v krvavo vojno v indokitajskih džunglah, pot v negotovost, niso redki tisti vojaki, ki pred odhodom zapravijo svoje zadnje franke v kakšni marsejski špelunki in sploh ne pomislijo, da bi si nabavili devize. In tako je tudi mogče, da polkovnik Bellon, ko v Saigonu zapusti ladjo, nosi pri sebi kar čedno vsotico dolarjev. Kupil jih je po uradni poti za 25 piastrov, sedaj jih prodaja — črnoborizlanec se hitro najde — za 50 piastrov, zveze ima dobre, prijatelji mu pomagajo, vsoto, ki si jo je tako zlahka »prislužil«, brez vsakih težav nakaže pri deviznem uradu in zopet podvojeno prenese nazaj v Francijo. To se pravi, ob povratku s »Pasteurjem« v Marseille bo junaskemu polkovniku porasla prvotno »investirana« vsota kar za štirikrat. Zavoječek dolarjev, ki ga bo naslednjikrat ponesel na daljno pot v Saigon, bo temu primerno zopet obilnejši.

Monasterio — trgovec z zelenjavo

Vzemimo primer večjega formata: Olivier Monasterio, trgovec z zelenjavo v Parizu, ki ga je donosna trgovina s piastri kaj hitro privabila v Indokino. Začet je z enim milijonom, v dvajsetih mesecih pa je imel že 110 milijonov piastrov.

Francoski vojski v Indokini pomagajo včasih mule več kot tanki.

Monasterio je lepega dne predsedal iz trgovine z zelenjavo v »založniško podjetje«. V Parizu je osnoval »Založbo Riche-lieu«, ki naj bi dozdnevno izdajala prevode francoskih klasikov za vietnamske šole. Podjetje je bilo ustanovljeno in Monasterio je poletel v Saigon ter pri tamkajšnjem deviznem uradu zahteval, da mu dovolijo prenos štirih milijonov piastrov v Francijo. Deviznemu uradu pa nekaj ni šlo v račun ter je njegovo zahtevo zavrnil. Monasterio se je obrnil, poletel nazaj v Pariz in čez nekaj dni je dobil saigonski devizni urad pismo z navodilom iz najvišjega mesta, da mu mora odobriti zahtevani prenos piastrov. In devizni urad je poslušal, čeprav so vedeli, da Monasteriovi piastri izvirajo iz nezakonite prodaje dolarjev. Tako se je začel krogotek, ki je temu pariškemu veržniku prinesel končno 110 milijonov piastrov. Toda, kdo je v Parizu posredoval in zahteval, da Monasteriu ne delajo težav pri prenosu piastrov v Francijo? Sam je pozneje pripovedoval, da ga je intervencija v Parizu stala samo »dober zajtrk in tri milijone frankov«. Kdo pa je dobil te milijone? Odgovora na ta vprašanja še ni.

Kupčija z gnili krompirjem

Iz založniške dejavnosti je Monasterio prešel na prodajo krompirja. V Franciji je nakupil gnilega krompirja »za izvoz« v Indokino, izstaviti in v Saigon dostaviti pa si je dal račun o dobavi krompirja najboljše vrste. Seve devizni urad mu tokrat ob legalnem uvozu krompirja ni delal nobenih preglavic. S krompirja je Monasterio preskočil na star papir, od tod pa na kemikalije za izdelavo razstreliva. Sele tu se mu je zalomilo, ker je baje hotel ves tovor kemikalij prodati za dolarje Kitajcem, zaradi česar so v Franciji preprečili, da bi ladja izplula. Toda Monasteriu se ni ničesar zgodilo, samo — po dvajsetih mesecih — so ga s 110 milijoni piastri izgnali iz Indokine.

Monasterio je bil veržnik velikega kalibra, vendar ni bil sam. Za njim ne zastaja, morda pa za celo prekaša, vietnamski cesar Bao Daj. Samo v letu 1949 so cesar in njegova družina naložili v Franciji 221 milijonov frankov. Če je bil Bao Daj tudi druga leta enako podjeten, potem je brez dvoma Monasterio prekosil. Francoske družbe v Indokini, ki so dosegle leta 1949 čistega dobička 2 milijard frankov, so 1951 beležile že 11 milijard frankov profita. Ni čudno torej, če vsi ti niso želeli, da bi se indokitajski vojni in kupčiji s piastri napravil konec.

Dnevno je bilo v Francijo prenesenih 400 do 500 milijonov frankov. Izgruba francoske državne blagajne je tako v enem letu znašala okrog 100 milijard frankov, to je 600 do 700 milijard v sedmih letih, kajti sedem let je trajalo, preden je Jacques Despuèche s svojo knjigo »Le trafic de piastres« prisilil pariško vlado, da je znižala kurs piastra.

NAŠI PISALNI TRAKOVI IN NEZVIJAJOČI SE

Qualitas Daktil

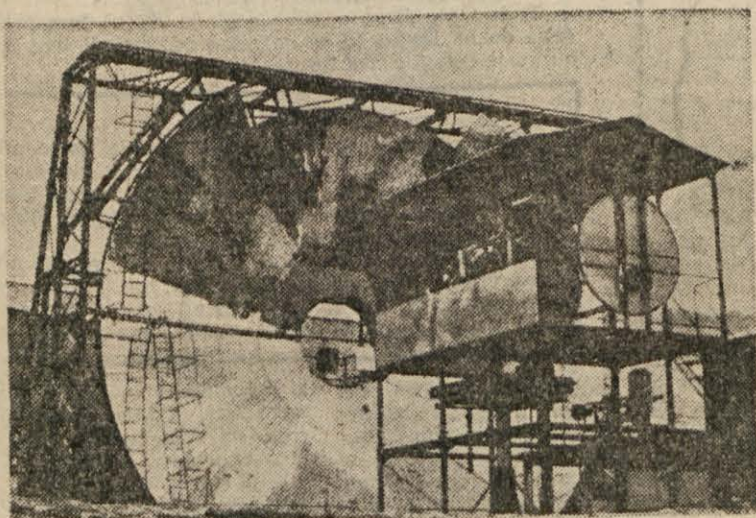
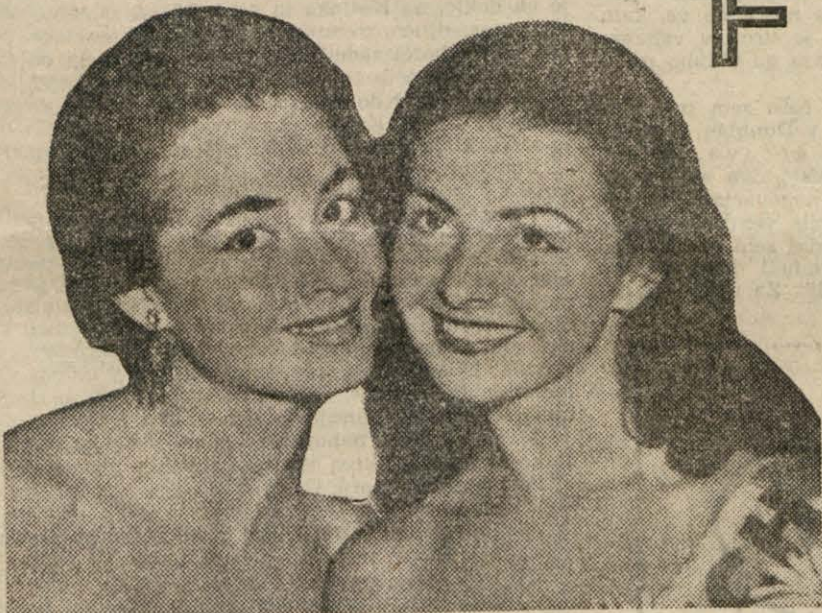
KARBON PAPIR

Jamimo za uspeh in zadovoljstvo v vsakem uradu!

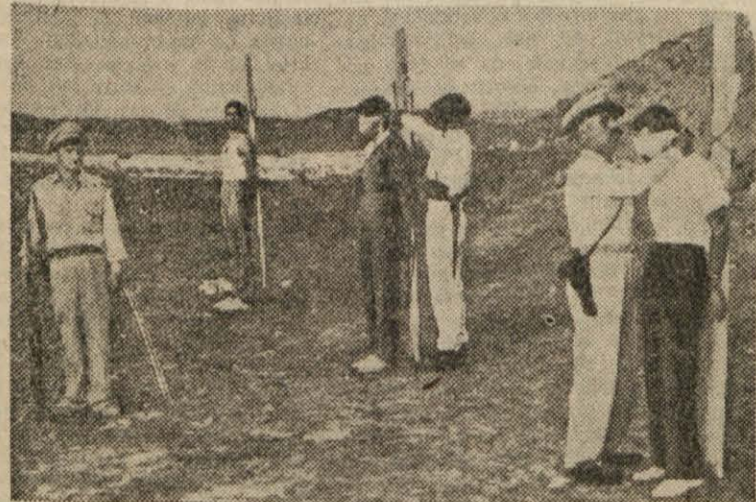
PROIZVAJA

Karbon
ZAGREB-VLAŠKA 67

FOTO-KRONIKA

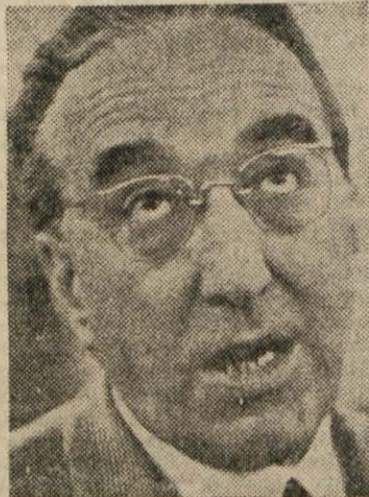
FRANCIJA — Na Mont Louisu, 1500 m visoko v Pirenejih, deluje sončna centrala, ki črpa energijo iz sončnih žarkov. Parabolično ogledalo, sestavljeno iz 3500 malih ogledal, koncentrira žarke v gorišče, kjer nastaja toplota preko 4000 stopinj Celzija. Strokovnjaki pravijo, da bodo sončne centrale, izkoriščajoč neizčrpno sončno energijo, važne naprave bodočnosti po vsem svetu.

PERZIJA — Pred ustrelitvijo treh saboterjev, ki so skušali zažgati največjo perzijsko vojno ladjo »Babre«.

BEOGRAD — Podpredsednik Izvršnega sveta Moša Pijade je pozdravil na beograjski postaji državnega sekretarja za zunanje zadeve Kočo Popovića po njegovem povratku z Generalne skupščine OZN v New Yorku.

TRST — Tržaški iredentistični župan Bartoli je že dobil papežev blagoslov za svoje šovinistično delovanje; sedaj dviga oči k nebu, da bi še od tam dobil »neposredno« potmoč za svoje imperialistične načrte.

ZALJUBLJENCA

Na to sem se spomnil zadnjič ob pogovoru o prikaznih. Bila je edina prikazna, ki sem jo kdaj videl. V trenutku, ko sem jo zagledal, nisem vedel, da je strašilo. Namreč, mislim, da je bilo strašilo. Kaj pa drugače? Ko je tam poleg nje sedel mož in ... brri, me je obšla kurja polt. Toda začel bom od kraja.

Da razumete, to je bilo že davno. Takrat na Skotskem ni bilo mnogo hiš, ki bi bile imele napeljavno elektriko. Toda ta novost se je tako razmahnila kot avto. Tako je stari MacLachan delal kupčije ne le v Stirlingu, temveč v vsem okraju, in sicer zato, razumete, ker je bilo pre malo elektrotehnikov. Takrat pa tudi še ni bilo elektrotehničnih podjetij. Če ste hoteli imeti v hiši tok, vam ga je morala napeljati privatna tverda. Tisti človek, o katerem vam hočem pripovedovati, je imel, mislim, opravka z avtomobili. Natančno ne vem, kakšne opravke je imel, toda z avtomobili. V času, ko se je to zgodilo, sem bil pri starem MacLachanu že osem let. Bil sem že samostojen delavec. Ker sem bil mlad in močan, sem skrbel za delo na deželi. Ker sem imel rad ljudi in sem videl kos sveta, mi je to ugajalo. Pa sem si mislil, da sem bil takrat morda le preveč zdelan in da se mi je o tisti ženski le sanjalo. No, ni vredno, da bi se trudil in pojasnjeval. Na kaj pa se mehanik, ki se je naučil komaj brati in pisati, razume?

Tisti človek se je pisal Gemmell. Elektriko si je napeljal približno pred desetimi leti, in sicer sam. In moram reči, da je bil dober človek in priden mojster, toda pri delu zanikrno. No, skratka, od Gemmella so začela prihajati pisma, drugo za drugim, da električna naprava ni v redu.

V hišo starega Gemmella sem prispel od pol sedmih. Bilo je pozimi. Tema. Potrkal sem na vrata. Hiša je bila nekako čudna. Kakor bi bila — kako bi dejal — slepa. Ko sem udarjal po vratih dobre tri minute, mi je prišel Gemmell odpret. Bil je mrk, molčeč človek. Stal je med vrati, v roki je držal leščerbo in me zasliševal, kdo sem in kaj hočem. Ko sem rekel, da me pošilja MacLachan, je nekaj zabrugal in stopil od vrat, da bi mogel noter. Nekaj mi ni ugajalo takoj v začetku. Ni hiš je bil zatohel zrak in bilo je vlažno.

Najprej sem šel v kuhinjo. Učgal je luč in pregledal sem napeljavo in stikalo. Bilo je, kakor sem si mislil — vse popolnoma uničeno. Vлага v hiši in starega zanikrno delo — skratka, izmenjati je bilo treba vse. Gemmell se je vedno vrtil okoli mene. Da bi čimprej izginil, sem hitel, kolikor sem mogel. V kuhinji in zgoraj v sobi sem napravil vse prej kot v eni uri. Potem

pa sem dejal: »Kaj pa soba spodaj?« Videl sem, da mu je nekaj vrtalo v glavi. »Hm,« je dejal, »spodnja soba, da. Tudi tisto morate urediti.« Zamislil se je, nato pa dejal: »Mm, nu, tista je tu nasproti.« Šel sem za njim. Med vrati je obstal in me pogledal, toda rekel ni nič in stopil noter. Soba je bila velika. Komaj pa sem vstopil, sem začutil čuden duh. Ne vem, kaj je bilo, nekaj kakor kafa, toda ne le kafa, še nekaj drugega. Ni mi ugajalo, dasi je bil na ognjišču prav lep ogenj. Ko pa sem pogledal na ognjišče, sem se ustrašil. Zato ker sem videl, da sedi pri ognjišču ženska. Ne vem, čemu sem se je tako ustrašil. Samo vem, da se mi je zdelo, kot bi bil tisti duh kafe in še nečesa drugega v zvezi z njo. Bila je približno osem ali deset let mlaj-

ša od njega, suha, koščena in oblečena v črno. Sedela je na blazinjaku vzravnana, na kolenih pa je imela sklenjene roke. Držala se je na smeh — toda ne meni in me tudi ni pogledala. Gledala je naravnost predse in se ni niti gnila. V tisti slab luči je nisem videl dobro, toda zdlo se mi je, da ni popolnoma — kako bi dejal — resnična. Imela je rdeča lica, bila je več kot samo zdrava. Gemmell je stopil za menoj, se odkasljaj in rekel: »To je moja žena!«

»Dobro večer, gospa,« sem rekel, toda ni se ganila. Ni odgovorila. Sedela je tam in gledala narav-

nost predse. Ne vem, čemu sem se je začel bati. »Ne menite se zanj,« je zagodrnjal Gemmell. »Veste, ona je nekoliko — — — in je potrkal s prstom po čelu. Nato pa je sedel poleg nje, se sklonil in ji rekel na glas: »Dragica, to je električar. Popravljal bo električno napeljavo, da te bom spet lahko videl.« In se mi je nekam čudno zasmejal. Ona mu ni odgovorila. Nisem vedel, čemu me je bilo tiste ženske tako groza.

Podal sem se na del. Ves čas, kar sem delal, sem se kdaj pa kdaj ozrl čez rame, on pa se je vsakokrat nasmehnil. Pa tisti duh — imel sem ga poln nos. Kakor žveplo. Tisti duh me spominja še na čas, ko je imela moja mala nečakinja škrlatinko in smo zakajevali hišo. Čakal sem ves čas, kdaj se bo zgnila. Nisem hotel, da bi izpregovorila, temveč samo, da bi se premaknila. Ko sta tako sedela drug poleg drugega, je bilo v nji nekaj vražjega. Najraje bi bil popadel svoj kovčeg z orodjem in jo popihal. Naposled sem to tudi storil.

»Tako,« sem rekel, »končno. Samo stikalo še preizkusim, potem pa grem.« Poskočil je, kot bi ga bil zbodel. »Ne, nič ne preizkušajte. Saj bo dobro, vem, da bo v redu.«

»Toda preizkusiti ga moram,« sem dejal. »Ne, ne, pustite ga,« je rekel in zavrtel glavo. Tega nisem pojmlil. Toda kaj sem mogel? Skakal je pred menoj kot opica in me k stikalu ni hotel pustiti. Okrenil se je k nji.

»Draga, električar je končal,« ji je rekel, meni pa: »Naj mi MacLachan pošlje račun, k' ga bom takoj poravnal.«

Komaj sem spravil orodje in zaprl kovčeg, že me je Gemmell začel potiskati k vratom. Okrenil sem se še enkrat. Ona je sedela na prejšnjem prostoru nepremično in s topim nasmehom. Pravite — prikazni? Zbogaj! Če bi jo bili videli! Če se spomnim zdaj, kaj in kako je bilo, me poliva kurja polt.

Od hiše sem šel naglo in se potil. Veter je piskal in cvilil. Na sredo sem čez nekaj časa zagledal ob cesti gostilno. Hotel sem nekaj popiti in sem vstopil. Naj vrag vzame vlak za Stirling! Komaj sem sedel, že je prisledel k meni droben starejši človeček. Torej že druga lutka. Ker sem se nekoliko opogumil, sem si začel prigovarjati, da se mi je le sanjalo. Možak se je začel z menoj razgovarjati. Bil je hlapec z bližnjega posestva. Seveda sva se začela pogovarjati o Gemmellu. Nanj vendar nisem mogel tako hitro pozabiti. Pripovedoval sem mu, kako me je Gemmell sprejel z leščerbo v roki, kako sem popravil celo električno napeljavo in kako se je pomisljal, preden me je pustil v veliko sobo. »Nato pa,« sem rekel, »me je tja le pustil in me predstavljal svoji ženi, ki sem ji prav ljubljen.«

»Ženi?« me je prekinil možak.

»Nu, in čemu ne? Čemu se tako čudite? Mar ne more biti človek poročen? Toda tista ženska je čudna. Ves čas se ni ganila.«

»O vsi hudiči,« je rekel možak. »Vi ste videli njegovo ženo? Saj je vendar umrla že pred osmimi leti!«

Cutil sem, kako so se mi ježili lasje na glavi. »Rekel je, da je njegova žena,« sem dejal in sem videl znova, kako je tam sedela negibno, z nasmehom in kakor odrevenela. »Janet Gemmellova je umrla pred osmimi leti,« je ponovil človek, »in za njenega moža je bil to strašen udarec. Vse življenje nisem videl človeka, ki bi se bila imela tako rada kot ta dva. Oboževal jo je in nikdar je ni pustil izpred oči. Rekli smo jima zaljubljenca ... Ko je umrla, je bilo samo čudno, da ni znorel.«

V grlu me je davilo. Človek je govoril naprej: »Naj povem po pravici, — po njeni smrti je bil nekaj časa čudaški. Če bi ne bili nanj pazili, bi si bil kaj napravil. Mislim, da je bil na pokopališču spodobno, tu v vasi, toda najbrž je ni hotel imeti tako blizu. Nekam jo je odpeljal, toda nihče ne ve, kam. Približno po treh mesecih pa se je vrnil v velikem, zaprtem avtomobilu in od tega časa ga vidimo malokdaj. Revez, revetz!«

Vstal sem in odšel. Tretjo čašo sem pustil na mizi na pol izpraznjeno. Šel sem v Dunblan in stopal po prstih. Veste zato, ker vem gotovo, da sem jo videl. Vedel sem, da sta se tista dva med seboj pogovarjala. Namreč, on jo je nagovarjal. Dasi je bilo v tem nekaj vražjega, sta bila vendarle skupaj osem let po njeni smrti. — Ah, zdaj sem se naposled spomnil, v kakšni stroki je Gemmell delal, preden je šel v pokoj. Tako smešen poklic. Za muzej je nagajeval živali.

»Volkovi!« je rekel Kutlak in se ugriznil v spodnjo ustnico.

Ome je prižmuril oči. »Kje?« je vprašal razburjeno, potem pa je tudi on opazil sledove. Bilo jih je stotine, na tisoče. Tekali so sem ter tja, vendar pa je bilo videti, da skupne smeri niso zgrešili, dokler se v motni svetlobi snežnega meteža niso razkropili na vse strani.

Psi so nenadoma obstali in kajli vohati. Ome in Kutlak sta zrla v plesočne snežinke. Nič. Ničesar nista videla, razen neskončne bele pokrajine s čredami severnih jelenov. Počasi sta pot nadaljevala, natanko po sledovih v snegu. Psi so srdito lajali. Izenada so obrnili glave in spet negibno obstali.

V naslednjem trenutku so postali; nemirni tudi severni jeleni. Stali so drgetajočih lakotnic in iztegnjenih vratov ter čakali. Izenada pa so se pognali v dir. Brez cilja, brez poti.

Med plesočimi snežinkami so zažarele luči. Majhne, rumene in žareče. Volčje oči. Zasmrdelo je, kakor po kugi. In že so Laponci zagledali velike sive zveri, iztegnjene in izčrpane od lakote. Dva — trije — pet — deset.

Ome jih ni mogel več šteti. Videl je samo, kako so tovariši dvignili puške in kako je Kutlak zalučal v prvo zver svojo sulico.

V naslednjem trenutku se je Kutlak spomnil, da nima puške. Posodil jo je bil gonjaču, ki pa jo je nekje izgubil. Kutlak brez puške ... Kutlak brez puške ... tam daleč nekje pa dekle ... Oba je ljubila in za nobenega se ni mogla odločiti.

Ne da bi še vedel, kaj počenja, je začel Ome strašno kričati in divje mahati s puškinim kopitom okrog sebe. Udril je po zvereh, slep in obseden od besnosti. Pred njim se je zgrudil volk z zlomljeno hrbtnico. A že je zagledal na levi drugega, na desni tretjega. Ko senca so se plazili iz oblakov plesočih snežink, nenasični, požrešni in obsedeni od lakote.

Kutlak je zbadal s sulico okrog sebe. Meril je natanko in zadel dobro. Trije volkovi so že ležali pred njim, dva s prebodeno glavo, tretji z razparanim trebuhom. Grozga je bila njihova smrt.

Toda enako hitro, kakor so bili pridrveli, so zbežali. Ome se je ozrl. Bil je svoboden. Ne da bi le enkrat ustrelil, se je odkrižal krdela lačnih volkov.

Samo Kutlak je še stal pred dvema volkovoma. Prvi je bil posebno velik z dolgimi rumenimi zobmi in grozljivo kodrasto dlako. Drugi, manjši, je bil menda ranjen. Ležal je na hrbtu in otepal z nogami okrog sebe. Kutlak je še enkrat dvignil sulico, da bi ga dokončno zabodel, ko ga je od zadaj iznenada napadel velik volk. Ome je to opazil. Dvignil je puško. Mislil je na dekle, na Kutlaka in nase. Moral se je odločiti. Tu, v naslednjem trenutku. Nihče mu ne bo mogel očitati, da je hotel zadeti Kutlaka. In v temnem objemu po tleh valjajočih se teles, je bilo malone izkjučeno dobro pomeniti. Kdo bo trdil, da je Ome ustrelil svojega tovariša? Nihče. Kroglja je pač zaresila pravi cilj. Bil je strel, ki je namesto volka zadel mladega Laponca.

Doma čaka dekle, ki se ne more odločiti. Če se vrne samo en fant, njena odločitev ne bo težka.

Po snegu se valja Ome s krvoločnim volkom. Sulica leži daleč od njega. Doseči je ne more. Tedaj poči strel. Smrtno zadeto se valja po snegu telo. Kri pordeči sneg. Kri ... Ome negibno obleži, njegova levica je razmesarjena. Kri kaplja na kožuh. Kutlak poklekne k njemu. Resni oči se zagleda v sovražnikov obraz. Tedaj mu Ome z nepoškodovano desnico seže v roko. »Hvaia, tovariš,« mu reče samo. Kutlak priklama. »Ali lahko hodiš?« »Da.« »Poskusiti morava, če bi lahko ujele jelene. Biti morajo že zelo daleč.«

Molče se fanta napotita za jeleni. Sele ko se znoci in ko že vsi sede okrog ognja, se Kutlaku razveže jezik: »Zakaj tega nisi storil, Ome?«

»Česa?« »Zakaj me nisi ustrelil? Saj bi bilo tako preprosto.« »Molči. Nisem mogel.« »Kaj pa dekle, Ome?« »Obdrži jo ti, Kutlak. Jaz moram marsikaj popraviti.«

»Ne, jaz je ne maram več, vzemi jo ti ...« Toda Ome samo odkima z glavo. Daleč tam nekje črka dekle. Dekle, ki se ne more odločiti. V tem trenutku je izgubilo dva ljubeča fanta.

TUDI TOLAZBA

Ko ga je nesreča že prehudo udarila, je stopil mož k zdravniku. K zdravniku za ženske bolezni. Potožil je: »Tri leta sem šele poročen; prvo leto je bila hčerka, drugo dvojčka, letos trojčki. Kaj bo iz tega, če se bo tako nadaljevalo?« »Pomirite se,« je rekel doktor, »in ne glejte tako črno v bodočnost. Doslej so bili lahko rojeni največ šestorčki ...«

Iskal sen, tajnico. Prejšnjo je vzel vrag. Stokrat sem ji želel: »Vrag te vzemi!« To je tudi storil, jaz pa sem obesedel. To pot sem hotel imeti posebno bistro tajnico. Tajnico, ki bo kolikor toliko splošno izobražena. Potem laglje narekujem. Pa tudi splošnemu ugledu to koristi. »Kako pametna je še sama tajnica,« porečejo ljudje, »kako inteligenten mora biti šele šef!«

To je kakole prazna vera v naših krajih. Razpisal sem službo. Vstopila je prva kandidatka. Bila je ljubka in priklupna.

»S svojo zadnjo tajnico sem imel smolo,« sem rekel, »bila je zabita kakor brus. Zato iščem to pot bistro in inteligentno tajnico. Delo je bolj prijetno, če še kdo drugi v splošnem kaj ve, zato bi vam zastavil troje vprašanj, tako za preizkušnjo.«

»Prosim. Prav rada.« »Katero je glavno mesto Norveške?« »Kopenhagen.«

»Zal ne Marveč Oslo. Toda tu se človek lahko zmoči. Drugo vprašanje: Na čem je trpel Beethoven?« »Obotavljala se je. Potem je rekla: »Nikoli ni imel denarja!«

To, kar sem ji hotel odgovoriti, sem pogoltnil. Zastavil sem tretje vprašanje: »Kaj je po vašem -fjord?« »Znana avtomobilska znamka.«

»Ne. Avtomobilska znamka se imenuje Ford. Fjord je morska zarez v kopno s strmimi obalnimi stenami,« sem rekel in vstal. »Za zdaj se še ne morem odločiti, ljubezniiva gospodična — sklep vam sporočim pismeno — vaše ime sem si zapisal. Boste še slisali o meni.«

Druga sekretarka je bila svetla blondinka. Prišla je naravnost od volitve lepotnih kraljic. Propadla je tam.

»Ta služba zahteva to in ono,« sem začel, zato bi vam poprej zastavil troje vprašanj za preizkušnjo, če vam je prav.«

„Krosan“

Ko spraviš krompir za zimo, ga posuj s

»KROSANOM.«

Dobiš ga v drogerijah, semenarnah, zadrugah itd.

Eitzrovij Maclean:

Izlet v oporišče Bengasi

(Nadaljevanje)

Takrat so pričeli nenadoma klicati z ene izmed ladij. Bil je stražar. »Chi va là?« se je zanimal. »Militari!« sem se zadržal nazaj. Sledil je kratek premor in midva sva spet pristila. Toda stražar je bil še vedno nezaupljiv. »Kaj vendar počenja?« je silil. »Te nič ne briga!« sem mu odvrnil z gotovostjo, ki je bila daleč od tega, kar sem čutil. Potem je bil mir.

Toda čoln je ostal ploščat. Gotovo smo ga zjutraj v vadbi pri pregledovanju preluknjali. Ni nam preostalo nič drugega, kot kreniti nazaj in vzeti drugega — še sreča, da smo imeli dva. Skrila sva torej čoln, kolikor je bilo mogoče, v senco zidu, krenila čez dok, neopazno zdrsnila skozi odprtino v žici in se po tihih ulicah vrnila k avtomobilu. Randolpha in Roseja sva našla v najboljšem razpoloženju; po-

izkušala sta nekaj skoraj nemogočega — spraviti avtomobil skozi luknjo v zidu porušene hiše. Slučajno mimoidoči Arabci so zljali vanju z očitnim zanimanjem in občudovanjem.

Zelela sva jima srečo, pograbila drugi čoln in krenila proti pristanišču. Se enkrat sva se srečno izvele skozi žico in prišla na obalo, toda edino, kar sva ugotovila, je bilo to, da tudi drugi čoln ni mogel napihnil. Srce se mi je krčilo. In k temu ni bilo še nobenega sledu o Davidu. Odločila sva se, da ga bova poiskala.

Spet sva prišla do luknje v mreži, toda na drugi strani je nekdo stal. Že sem premišljeval, kaj naj rečem, po italijansko seveda, ko se je neznane obrnil in me nagovoril v angleščini. Bil je David, ki naju je iskal že prej na obali in je bil prav tako vznemirljen, ker naju ni našel, kot sva bila midva, ker dvisa našla njega.

Sledil je razburljiv bojni posvet. Tisto sprehajanje sem ter tja nam je vzelo ogromno časa in naše ure so kazale, da imamo pred seboj samo še kakšne

pol ure mraka. Prav takrat so se pričelo na vzhodu svitati. Ugibali smo, če ne bi bilo mogoče, najbolje raznesti ves eksploziv kar tako na sredo potovnih vagonov, ki so bili nagnetenji po vsem pristanišču, toda odločili smo se drugače: ti vagoni so bili pre malo važni cilji, da bi lahko z njimi izdali našo prisotnost v pristanišču in s tem vnaprej onemogočili ali vsaj poslabšali upanje na kakšen napad v našem stilu, toda v večjem obsegu. Če bi jih spustili v zrak, bi nastal med Italijani preplah, mi bi sicer v zmeđi ušli, vendar bi bilo malo verjetno, da bi lahko še enkrat napadli pristanišče. Našo akcijo smo vzeli kot navadno izvidništvo. Ta odločitev je bila sicer težka, posebno še zdaj, ko smo bili že tako daleč.

Da ne bi vzbudili suma, smo se morali presneto potruditi in spraviti s sveta vse dokaze o naši prisotnosti v pristanišču. Zato smo morali spet na obalo po čolne, razburljiv sprehod, od katerega pa smo postajali že vsi malce utrujeni. Ko smo tokrat pričeli lesti skozi luknjo

v žici, sem se nenadoma znašel pred obrazom, črnim kot oglje z okroglimi, izbuljenimi očmi in z vrsto bleščočih, belih zob, ki so me spomnili na zamorske pevice. Bil je Askar, italijanski vojak iz Somalijske. Nihakor mi ni bil všeč. Stal je nad menoj, nevarno mrmraj in meril s svojim bajonetom na moj boka. Čutil sem, da sem brez moči. David in kaplar Cooper sta gledala na to zadevo z očitnim zanimanjem. Nič čudnega, saj je bil to verjetno najtežji problem, ki smo ga doslej srečali. Zbral sem se in z najboljšim grozečim glasom, kar sem ga mogel spraviti skupaj, vprašal tega strašnega črnuha, kaj želi. Pa je odvrnil samo: »Non parlare italiano!« in še dalje tiščal vame svoj bajonet.

Takrat se mi je posvetilo. Vedno sem opazil, da opravila s tujci — če seveda ne znate njihovega jezika — najbolje, če se derete. Tako sem tudi storil. »Non parlare italiano!« sem zakričal in se grozno razjezil. »Non parlare italiano! Ti, in še kaplar?« Pri tem sem pokazal na našitke na njegovem rokavu.

Bilo je videti, da ga je zmedlo. Umaknil je bajonet in me v dvomu pogledal. Moje zaupanje se je vrnilo. Potrdil sem se, da sem ustvaril čim boljše sliko razkačenega italijanskega oficirja, se neprenehoma zadiral nanj in ogroženo gestikuliral.

To je bilo preveč za črnega moža — Z izrazom užaljenega dostojanstva se je obrnil in počasi odkorakal — zdaj smo lahko vsi zlezli skozi žico in odšli na obalo. Tam smo stlačili naša čolna in ves naš ekploziv v vreče in se podali nazaj — bili smo zelo utrujeni in obupana družina.

Takrat sem se obrnil nazaj in opazil, da nas je več, kot nas je bilo navadno. Dva stražarja s puškami in z nasajenimi bajoneti sta se nam priključila in korakala za nami.

To je bil najbolj nezaželen prirastek, kar si jih je bilo misliti. Bilo je očitno, da se jih v pristanišču ne bo moglo otrešiti. Da bi pa polizkusili s takimi spremljevalci sprehod skozi žico, bi bilo gotovo usodno. Če bi ju hoteli postreliti, bi spravili celo pristanišče v konci. Preostalo je še edino upanje — otrešiti se ju s predznanje. Napihnil sem se, kot se je le moglo pri desetdesetih bradi in zanikrni zunanosti, ter krenil naravnost proti glavnim vratom doka. Sledili so mi David, kaplar Cooper in

oba italijanska stražarja. Pri vratih sem naletel na stražarja. Korakal sem naravnost proti njemu in mu rekel, da bi rad govoril s poveljnikom straže. Kar odleglo mi je, ko je poslušno izginil v šotor in se čez minuto ali dve vrnil v spremstvu zaspanega narednika, ki si je v naglici oblačil hlače. Že drugič v tisti noči sem se predstavil kot oficir generalnega štaba.

»Kako je mogoče,« sem nala, ljeval, »da sem se s svojimi ljudmi skoraj celo noč sprehajal naokrog, pa nas niso niti enkrat predpisno ustavili in zahtevali od nas legitimacije.« Dodal sem še, da se bom potrudil in ga obtožil malomarnosti v službi. »Kaj če smo mi angleški saboterji in nosimo s seboj eksploziv?« (Pri tem se je neverjetno nasmehnil, očitno je mislil, da presneto na debe. lo lažem in da lahko pade takšno misel v glavo samo oficirju, ki brez daleč pohajkuje naokrog). »No tokrat mu bom še odpustil, toda naj se ne zgodi, da ga še enkrat zalotim. In še nekaj, dobro bi bilo, pri tem sem grdo pogledal stražarja, ki je kar otrpnil, »da bi malo bolj poskrbeli za to, da ne bi bili vsi ljudje tako zanikrni zunanosti.«

Potem sem se junaško podal skozi vhod, za menoj David in za njim kaplar Cooper, čisto zadaj pa sta bila oba Italijana,

ki sta hušknila v senco, brž ko sta videla, kakšno zmedo sem povzročil. Moje besede niso bile brez učinka. Ko smo odhajali, je stal stražar pri vratih v napetem pozoru, s puško v požrtvu in tako zbran, da je skoraj padel na hrbet.

Čo smo bili pri našem avtomobilu, je bilo že skoraj svetlo in kar odleglo nam je, ko smo našli Randolpha in kaplarja Roseja. Ali sta medtem spravila avtomobil v pritličje neke na pol razrušene hiše. V naglici smo ga kamuflirali, kolikor se je pač dalo, s starimi deskami iz ograj, vrečami in papirjem, potem pa smo pogledali naokrog, da bi našli prostor, kjer bi se lahko še mi skrili. Zdalj ni bilo niti govora, da bi se podnevi vrnil v Gebel. Preostalo nam je samo ostati v Bengasiju.

Preiskali smo še gornje prostore hiše in ugotovili, da je vse prazno. Zgoraj na bili dve sobi, v kateri sta lahko prišli po stopnicah z dvorišča. Naokoli so bile spuščene in ves prostor je bil videti popolnoma zapuščen. Nastanili smo se in zapahnil vrata.

V avtomobilu smo imeli še nekaj konserv govedine in nečdo je privlekel na dan steklenico ruma. Sobi res nista bili razkošni, toda v njih je bilo dovolj prostora in smo se prav udobno nastanili po tleh. Hoteli smo spati.

(Nadaljevanje sledi)

Lispeth

Bila je hči hribovca Sonooja in Jadéh, njegove žene. Neko leto korača in obrodila in dva medveda sta prenočila na njihovem makovem polju; tako sta se naslednje leto pokristjani in prinesla svojega otroka v Mistijon h krstu. Kotgarški kaplan jo je krstil za Elizabeto in »Lispeth« je gorgonska ali pahari izgovorjava.

Kasneje je prišla v Kotgarhsko dolino kolera in pobrala Sonooja in Jadéh in Lispeth je postala pol služkinja, pol družabnica ženi kotgarškega kaplana.

Kadar hribovsko dekle postane lepo, je vredno, da si jo ogledaš, čeprav za to prepotuješ tudi 50 milj po slabih tleh. Lispeth je imela grški obraz — enega od obrazov, ki jih ljudje tako često slikajo in tako redko vidijo. Njena polt je bila blede, slonokoščene barve. Za svojo raso je bila nenavadno visoka. Njeno ljudstvo jo je sovražilo, ker je, tako so pravili, postala memsahib (hindustanski tizar za — gospi) in se vsak dan umivala. Igrala se je s kaplanovimi otroci, obiskovala nedeljsko šolo, prečitala vse knjige v hiši in postajala lepša iz dneva v dan, kot princesa v pravljici.

Nekoga dne, nekaj mesecev po svojem sedemnajstem rojstnem dnevu, je Lispeth odšla na sprehod. Ni se sprehajala kot angleške gospe — miljo in pol ježe, nato pa nazaj. Prehajala je dvajset do trideset milj. To pot se je vrnila in trdem naku, z nečim težkim v naročju. Kaplanova žena je gledala v sprejemnici, ko je vstopila Lispeth z bremenom. Položila ga je na zofa in preprosto rekla: »To je moj mož. Našla sem ga na cesti Egipta. Ranjen je. Negovali ga b — in ko bo ozdravel, naju bo vaš mož poročil.«

Tako je Lispeth prvič omenila svoje načrte za zakon in kaplanova žena je zavreščala od groze. Kakorkoli, mož na zofa je prvi potreboval pozornosti. Bil je mlad Anglež. Glava mu je bila prebela do kosti. Nezavesten je težko dihal.

Kaplan, ki se je spoznal nekaj na medicino, je mladeniča položil v posteljo in ga negoval. Lispeth je čakala pred vrati, da bi pomagala, če bi bilo potrebno. Razložila je kaplanu, da je to mož, ki ga hoče omožiti in kaplan ter njegova žena sta jo strogo poučila o nesposobnosti njenega vedenja. Lispeth je mirno poslušala in ponavljala le svoj prvi stavek. Negovala bo mladega Angleža, dokler ne ozdravi dovolj da se vzameta. To je bil njen mali načrt.

Po dveh tednih lahke vročice in vnetja se je Anglež zavedel in se zahvalil kaplanu, njegovi ženi in Lispeth — posebno Lispeth, za njihovo prijaznost.

Sicer pa se mu ni prav nič mudilo in le počasi se je popravil. Lispeth se ni menila za nasvete kaplana in njegove žene, tako je slednja govorila z Angležem in mu povedala, kako je z Lispethinim srcem. Dolgo se je smejal in rekel, da je to ljubko in romantično, popolna idila Himalaje, da pa je že zaročen. Se vedno se je rad pogovarjal z Lispeth, se z njo sprehajal in ji govoril lepe besede. To mu ni pomenilo ničesar, a za Lispeth je bilo vse na svetu. Že po rojstvu dčija se ni trudila, da bi skrila svoja čustva, kar je Angleža zabavalo.

Ko je odhajal, je šla Lispeth z njim prav do Narkunde, zelo vznemirjena in zelo nesrečna. Kaplanova žena, ki ni hotela hrupa ali škandala, je naročila Angležu, naj reče Lispeth, da se bo vrnil in jo poroči. Tako je vseh dvajset milj po grčevju zagotavljal dekleta, da se bo vrnil in jo poroči.

Jokala se je na Narkundskem prelazu, dokler ji ni izginil iz vida.

Nato si je posušila oči in se vrnila. In kaplanova žena jo je tolažila in govorila: »Vrnil se bo.« Ob koncu drugega meseca se je Lispethina nevestnost povečala. Povedali so ji, da se je Anglež vrnil preko morij v Anglijo. Vedela je, kje leži Anglija, ker je prečitala nekaj zemljepisnih priročnikov, toda ker je bila hribovska dekle, si ni mogla predstavljati širnega morja. Cesto si je poskusila naslikati, kje je njen Anglež. Ker pa ni imela predstave o razdaljah ali parnikih, so bili njeni pojmi zmotni. A tudi če bi bili pravilni, bi to ne napravilo najmanjše spremembe. Anglež jo je pozabil med časom, ko je v Assanu lovil metulje. Napisal je sicer knjigo o Vzhodu, a v njej ni bilo Lispethinega imena.

Ob koncu tretjega meseca je Lispeth vsak dan romala v Narkundo, da bi videla, če prihaja njen Anglež po cesti. Kasneje ji tudi sprehodi niso več pomagali in njeno razpoloženje je se poslabšalo. Kaplanova žena je ta čas izkoristila in ji razkrila resnico — da Anglež ni mislil resno in da je bilo »nepravilno in nesposobno«, da je Lispeth mislila na poroko z Angležem, ki je bil višjega stanu in ki je bil zaročen z dekletom svojega naroda. Lispeth je rekla, da jo to nemogoče, saj ji je rekel, da jo ljubi in tudi kaplanova žena ji je zatrdila, da se bo vrnil.

»Kako more biti neresnično to, kar sta obljubila on in vi?« je vprašala Lispeth.

»Obljubila sva ti, da bi ostala mirna, otrok.« je odurnila kaplanova žena.

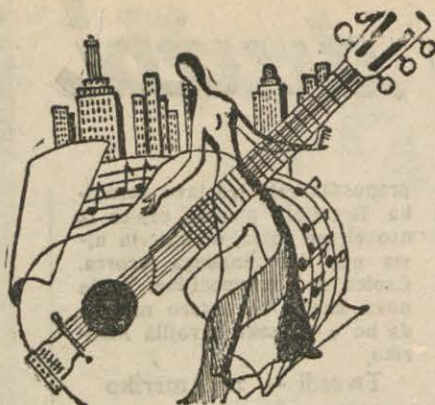
»Todaž sta mi lagala,« je rekla Lispeth, »vi in on?«

Kaplanova žena je brez besede sklonila glavo. Tudi Lispeth je nekaj časa molčala, nato se je vrnila v svojo dolino. Spet je oblekla umazano obleko hribovskega dekleta, a brez nosnih in ušesnih obročkov.

»Vračam se k svojemu ljudstvu,« je rekla. »Ubili ste Lispeth. Tu je le zapuščen hči stare Jadéh, hči paharija in služabnica tarka devi (— boginja gora). Vsi ste lažnivci, vi Angleži!«

Medtem, ko se je kaplanova žena oddahovala po udarcu in po naznanilu, da se bo Lispeth vrnila k materinim bogovom, je dekle odšlo in se nikoli več ni vrnilo.

Pridružila se je svojemu nečistemu in divjemu ljudstvu. V kratkem času se je poročila z gozdarjem, ki jo je pretepal, prav kot vsi pahariji, in njena lepota je kmalu ovenela.

Rumena vijolica

Detektivski roman

3

Detektiv Patrick Abbott iz San Franciscu je pravkar delal s svojo zaročenko načrte za poroko, ko mu je tajnica Lulu Murphy napojila stranko — gospodično Alice Mary Terrilova klicala Patricka, drugič pa so jo in bil fašist, ji je postal brzojavka, da je v San Franciscu — v veliki nevarnosti ter da naj pride takoj na naslov »926 Halfmoon Street«. Patrick se je z zaročenko dogovoril za sestanek ob štirih. Ko pa ga je čakala v hotelu, je dvakrat zazvonil telefon. Prvič je Terrilova klicala Patricka, drugič pa so jo spraševali, če je videla koga v hotelski avli. Medtem je prišel Patrick in v tistem trenutku zvedel, da so ubili njegovega kolega Charleya Dickensa.

Ko sem čakala, kdaj bo Patrick telefoniral, so se minute vlekle v neskončnost, čeprav se jih je nabralo samo za četri ure; najmanj petdesetkrat sem se pogledala natanko od nog do glave, kadila cigareto in žvižgala. Ko se je oglasil, sem bila tako razburjena, da se mi je roka s slušalko krčevito tresla. »Slabe novice,« je dejal. Zdelo se mi je, da sem to vnaprej vedela. »Na žalost ni mnogo upanja, da bi danes popoldne odpotovala.«

»Ni mnogo upanja?«
»Ali pa nič,« je dodal.

Trudila sem se, da ne bi iz mojega glasu zazvenelo grenko razočaranje.

»Kaj je pravzaprav?«

Patrick je izbral besede.

»Čez eno uro ali kaj se zgodi v moji pisarni. Ne, rajši čez dve uri — ob šestih ali še pozneje. Zdaj telefoniram iz Dickensove pisarne.« Govoril je počasi in previdno. »Če me še ne bo v pisarni, pojdi vseeno noter in počakaj.«

»Prav,« sem rekla. »Ali mi ne moreš povedati, kaj...«

»Na svidenje!« je rekel.

»Na svidenje,« sem odgovorila.

Cutila sem, da me je hotel hitro odpraviti in sem bila rahlo užaljena. Obstala sem pri telefonu, vsa porparjena in kakor poražena. Proti temu, kar se je zgodilo, ni bilo pomoči. Tragedija ostane tragedija. Vsekakor nisem mogla potlačiti svojega razočaranja z vzvišenim premišljevanjem o tragedijah. S svojim značajem se ne morem preveč pohvaliti. Vedno se moram šele pomiriti in vse dobro pretehtati, preden postanem plemenita in nesebična. Nikdar se ne morem tako hitro povzpeti nad osebne pomisleke, kakor se za resnično plemenitega človeka spodobi.

Slekla sem se do kože in obisla vse, celo steznik in pas, v omaro. Oblekla sem drugo perilo. Rjave volnene obleke pa nisem marala vzeti iz kovčka. Rajši sem dala na sebe tisti črni kostim z belimi črtami, ki sem ga nameravala prihraniti za prve čase po medenih tednih. Jopić je bil moderno kratak in krilo čudovito lepo krojeno. Pripravila sem si tudi švedske sandale, rokavice, torbico in srčkan slamnik, okrašen z zeleno tančico.

Ko sem se preoblekla, nisem bila ravno srečna, odleglo mi je pa le. Stala sem pri oknu in ogledovala zdaj smaragde, zdaj orhijeje.

Nenadoma sem zaslišala tako rahlo trkanje, kakor da bi se vrata dotaknili samo konci prstov.

Spet me je prešinil strah. Neumno je, če se človek prehitro ustraši, ampak jaz sem se kljub temu. Priplazila sem se do vrat in vprašala, ne da bi jih odprla: »Kdo je?«

Odgovoril mi je Soong. »Ali naj odnesem kovčke, gospodična?«

»Zdaj se ne,« sem rekla. Strah me je že minil in sem se zdelala sama sebi nespametna. Pa me bo že zagrabil, če ostanem tukaj, sem pomislila. Pogledala sem po sobi in prevzel me je občutek, da se stene ozijo in pomikajo proti meni. Ker mi je ostalo še dve uri časa, sem se odločila, da grem na sprehod. Vsekakor ne bi držala v tem hotelu dve uri brez dela. Nataknila sem rokavice, pomaknila škatalo z orhidejami še bolj na prepih in zapustila sobo s ključem v roki.

Gospod Scott je sedel v loži in pregledoval račune.

Soong je stal pred telefonsko omarico. Mladi in drobn Kitajec je vedno komaj čakal, da bi gostu ustregel.

Pomnila sem ključ upravniku in dejala: »Najbrž bom še nekaj časa ostala.«

Zasrepl se je vame. Dejal bi, da je imel oči, lase in obleko izdelane iz iste sive rasevine.

»Sijajno!« je dejal in mislil kaj drugega.

»Sijajno!« je ponovil in malomarno gladil ključ.

Kitajec me je hitro premeril z očmi in še hitreje pogledal drugam.

Hotela sem oditi, toda gospod Scott me je zadržal in se mi opravičil z lahkim nasmeškom: »Žal mi je, gospodična Holly, da sem vas nadlegoval z vprašanji, ahi ste videli popoldne v avli kakega človeka. Izkazalo se je, da je bila zadeva čisto brez pomena.«

Zakaj je pa potem še govoril o njej, sem si mislila, rekla pa nisem nič; pokimala sem mu in odšla ven.

Na poti od hotelskih vrat proti vogalu ulice sem zavila v cvetličarno. Hotela sem kupiti rože za gumbnico svojega novega kostima. Ker mi je prišla na misel tista črnolaska z jazbečarjem, sem zahtevala šopek rumenih vijolic.

Izza velikega nagrobnega venca iz belih nageljev se je ozrla vame prodajalka, blede in suhljato dekle v beli delovni halji. Nehala je naravnavať nagelje, namrščila obrvi in zagodnjala: »Le zakaj danes vsi sprašujejo za rumene vijolice!«

»Ali res?«

»Najmanj dvajset ljudi je danes že vprašalo zanje. Pa jih sploh nimamo.«

**AVTO
SERVIS**
LJUBLJANA
Viharjeva cesta

Opravlja vsa popravila DKW avtomobilov in motorjev solidno in po zmernih cenah. Vse iztrošene nadomestne dele vam zamenjamo z novimi za vse tipe DKW vozil po konkurenčnih cenah.

Priporočamo se s solidno, strokovno in točno postrežbo

SOLIDNO! STROKOVNO! PRAVOČASNO!
VAŠ DKW

»No, zame bo tole tudi dobro,« sem dejala in pokazala na kosarico bleščečih rumenih rožic, podobnih trobenticam. Cvetovi so bili obdani s kodrastimi zelenimi listi in stebelca zavita v trak iz neke bleščeče snovi.

»Oprostite mi, da sem bila malce osorna,« je dejala prodajalka, ko mi jih je izročila namesto vijolic. »Samo radovednost me je pograbila. Rumelih vijolic nimamo stalno naprodaj. Neka igralka jih sicer vsak dan kupi veliko količino, ampak zanje jih posebej naročimo.«

»Ali ni to neka živahna dama s temnimi lasmi?«

Vrnila se je k nagrobnemu vencu. »Tega ne vem; vijolice naroči neki gospod in on tudi plača račun.«

»Gospod visoke postave in rožnatih lic, kajne?«

»Tako je,« je dejala. Nato je hitro dodala — menda iz strahu, da je izdala važno skrivnost: »Pravzaprav pa ne morem nič reči.«

Namesto da bi na vogalu zavila na levo proti Patrickovi pisarni, sem odšla po ozki ulici proti trgu Union. Sveži zrak me je poživil in mi vrnil občutek sreče. Izložbe so bile bogato okrašene s cvetlicami v loncih, trata na trgu je bila že vsa pomladanska in listje palm se je tako bleščalo, kakor da bi bilo prepletkano z zeleno barvo. Pri spomeniku sem zavila na levo do vogala, tam pa sem jo mahnila po ulici Geary Street naravnost naprej.

Časa sem imela dovolj. Obšla sem že več blokov in sveža sapica mi je prijetno vedrila glavo. Nič več me ni dušila tista mora, ki sem jo čutila še pri odhodu iz hotela. Niti spomnila se nisem več nanjo. Luči na križiščih so bile zelene in to se mi je zdelo dobro znamenje. Navsezadnje se je zablašala pred menoj rdeča luč in me ustavila; zavila sem na desno stran, obšla en blok* in se vrnila po drugi strani nazaj. Tedaj me je prikovala k tlom nenavadna slika: vrhovi nebotičnikov so bili povezani z velikanskimi obokanim mostom.

A to je bil samo privid. Vedela sem, da se most vzpenja čez zaliv, daleč zadaj za nebotičniki; vendar sem se postala in občudovala to optično prevaro. Tisti hip pa me je prešinil občutek, da me nekdo opazuje.

Počasi sem se obrnila nazaj in previdno pogledala naokrog; pa nisem opazila ničesar, kar bi mi sum potrdilo.

...sem zahtevala šopek rumenih vijolic.

»Od današnjega dogodka mi tiči v kosteh še nekaj praznega strahu,« sem si mislila in šla naprej. Na prihodnjem vogalu mi je spet zajezila pot rdeča luč. Stopila sem vstran in pogledala izložbo. Tedaj sem opazila, da stoji pred izložbenim oknom sosednje trgovine čuden možakar z mehkim, rjavim klobukom, ki se je hitro in z velikim zanimanjem zagledal v razstavljene stvari.

Luč je menjala barvo in krenila sem naprej. Prehodila sem dva ali tri bloke in se včasih bežno in pritajeno ozrla nazaj. Možakar mi je sledil in uravnaval svoj korak po mojem. Zavila sem čez cesto na drugo stran. On je šel do polovice bloka svojo pot, nato pa je storil takisto. Ustavila sem se in se navidez zastrmela v izložbo klobukov. Tisti hip je tudi on začel hliniti strastno zanimanje za zvezke in svinčnike, izložene v trgovini kakih dvajset korakov za menoj. Mene zanj sploh ni bilo in se nisva nič pogledala. Navdajali so me čudni občutki. Če kdo bulji vate in skuša uloviti tvoj pogled, lahko zblazniš; ta pa mi je šel na živce, čeprav me ves čas ni pogledal.

Znova sem prekorčila cesto in šla dalje. Ko me je prvič spet ustavil svetlobni signal, sem se obrnila in možkarja ostro pogledala. On pa se za to ni zmenil. Kupil je časopis in stopil v drogerijo. Tačas sem prehodila skoraj dva bloka; ko sem pogledala nazaj, je spet švedral za menoj.

En blok sem zanalas obšla čisto počasi. Tudi on ga je oblezel po polzovju. Nato sem jo hitro uverila dalje, on pa za menoj. Skozi ena vrata hotela St. Francis sem šla noter, skozi druga ven. On ravno tako. Zdaj je postala zadeva že več kakor smešna. Od glavnega vhoda hotela St. Francis sem zavila nazaj proti ulici Geary Street in odšla po njej naravnost na Union trg. Tam sem pogledala na uro in ugotovila, da imam še trideset ure časa. Kupila sem časopis in sedla v parku na klop. Mož z rjavim klobukom je počasi prikorakal mimo mene, šel naravnost naprej do mesta, kjer se pot razcepi na dvoje, zavil na levo in izginil za grmovje.

Tedaj sem se pozanimala za časopis. Novice na prvi strani so bile približno iste kakor jutraj. To pot so bile za Ameriko ugodne. Preletela sem še notranje strani.

Na tretji strani spodaj je bila objavljena vest, da so organi ameriškega protivojnškega centra spet aretirali pet italijanskih fašistov; zajeli so jih v hamburškem klubu na aveniji Columbus. Več kakor tretjino sumljivih tujcev, ki so bili od začetka vojne aretirani v Združenih državah, je policija ujela v Kaliforniji, tako je trdilo poročilo.

Prebrala sem še to in ono, da bi si skrajšala čas. Sicer me pa domače novice iz St. Franciscu še niso kdove kako zanimala. Pač pa sem na zadnji strani, posvečeni kulturi in umetnosti, odkrila tole:

* V Ameriki pomeni blok skupino hiš med dvema cestnima vozalom (On prev)

OVINEK

Gospodinja: »In še nekaj — ženskih obiskov ne dovoljujem!«

»Moške pa dovolite?«

»To pa že.«

»Torej dobro, potem bo vzela sobo moja zaročenka!«

ZATO

»Zakaj pa ne maraš o svojem fantu nič več slišati?«

»Zato, ker o njem že preveč vem.«

SOČUTJE

»No, Miha, kaj je rekel tvoj prijatelj, ko si mu pokazal najino poročno sliko?«

»Nič. Nemo mi je stisnil roko.«

»Ojoj bo prvič nastopila v Ameriki mlada španska plesalka senjorita Toni Ravel; gostovala bo v gledališču Pandora. Senjorita se je proslavila že v vseh evropskih in južnoameriških prestolnicah. Med za njeno špansko revolucijo je zbežala s svojo materjo, grofico Iris Ysobel Ortiz y Flores iz Madrida v Barcelono in naprej v Marseilles, od koder se je odpeljala v Buenos Aires. Senjorita govori nenavadno dobro angleško, čeprav je španskega rodu; kot otrok je namreč živel nekaj let v Združenih državah, ker je bil njen oče zaposlen pri neki vzhodnoameriški univerzi. Je bleščeča lepa, nežna in živahna črnolaska. Oblači se vedno v črno in na prsih ima vedno pripet šopek rumenih vijolic; pravi, da ji te rožice prinašajo srečo, ker je dosegla velik uspeh v gledališču s pesmico: »RUMENA VIJOLICA.« To pesmico je postalo stalno obdržala na svojem sporedu. Poleg njene matere spremlja senjorito na potovanju tudi njen impresarij, gospod Erik Waggoner iz Newyorka. Stalno potuje z njo tudi reči jazbečar Panchu, zadnji, a ne najneznatnejši član te skupine.

Odpravila sem se proti Patrickovi pisarni in začela spet premišljevat o tisti črnooki in lahkonogi gospodični, o rdečelnem korenjaku in malem, svetlordečem jazbečarju. Na moža z rjavim klobukom sem že čisto pozabila. Sele ko sem v nebotičniku »Durward Bulding« čakala na dvigalo, ki naj bi me pripeljalo do Patrickove pisarne v devetem nadstropju, sem opazila, da stoji zunaj na cesti in čaka.

OLAJŠALI SMO NAKUP KNJIG!

Napovedujemo

NOVE KNJIŽNE ZBRIRKE

s knjigami trajne vrednosti. Plačujete jih v zmernih mesečnih obrokih.

Vse leto 1954 boste imeli veselje s knjigami, če naročite naše zbirke.

Izdali bomo:

v zbirki SVETOVNI ROMAN:

1. Emile Zola: Človek — zver. Roman. — Izide okoli 15. marca 1954.

2. Nathaniel Hawthorne: Hiša s sedmimi pročelji. Roman. — Izide okoli 15. junija 1954.

3. F. M. Dostojevski: Zločin in kazen. Roman. — Izide okoli 15. septembra 1954.

4. Kristmann Gudmundsson: Jutro življenja. Roman. — Izide okoli 15. decembra 1954.

Letna naročnina za to zbirko vezano v polplatno znaša 2700 din, vezano v platno 3036 din, vezano v polusnje 3600 din.

Plačljiva je v 12 mesečnih obrokih po 225 din za knjige v polplatnu, v platnu 253 din, v polusnju 300 din.

★

ROMAIN ROLLAND: JEAN CHRISTOPHE.

Roman v 4 knjigah.

Letna naročnina na 4 knjige vezane v polplatno znaša 2520 din, vezane o platno 2700 din, v polusnje 3600 din.

Plačljiva je v 12 mesečnih obrokih po 210 din za knjige v polplatnu, v platnu 225 din, v polusnju 305 din.

Prva knjiga izide okoli 15. marca 1954.

Druga knjiga izide okoli 15. junija 1954.

Tretja knjiga izide okoli 15. septembra 1954.

Četrta knjiga izide okoli 15. decembra 1954.

★

V zbirki SODOBNI ROMAN izidejo naslednja dela:

1. Louis Bromfield: Noč v Bombayu. Roman. — Izide okoli 28. februarja 1954.

2. Ivan Potrč: Na kmetih. Roman. — Izide okoli 30. aprila 1954.

3. Leonard Frank: Jezusovi apostoli. Roman. — Izide okoli 10. junija 1954.

4. Erskine Caldwell: Neznana Amerika. Roman. — Izide okoli 30. septembra 1954.

5. Olav Duun: Olssojski fantje. Roman. — Izide okoli 30. novembra 1954.

Letna naročnina na zbirko vezano v polplatno znaša 3000 din, vezana v platno 3408 din, vezana v polusnje 4536 din.

Plačljiva je v 12 mesečnih obrokih za knjige vezane v polplatno 250 din, vezane v platno 284 din, vezane v polusnje 378 din.

★

V zbirki NOVA LJUDSKA KNJIŽNICA:

1. Georges Simenon: Kdo je morilec? Dva detektivska romana. — Izide okoli 28. februarja 1954.

2. Jože Pahor: Serenissima. Zgodovinski roman. — Izide okoli 30. aprila 1954.

3. Szigmond Moricz: Sander Roža. Roman. — Izide okoli 30. junija 1954.

4. Frey Hunt: V globinah oceana. Potopis. — Izide okoli 30. avgusta 1954.

5. August Senoa: Prekletstvo. Roman. I. knjiga. — Izide okoli 30. oktobra 1954.

6. August Senoa: Prekletstvo. Roman. II. knjiga. — Izide okoli 31. decembra 1954.

Letna naročnina za broširano zbirko znaša 2424 din, za vezano v polplatno 3240 din.

Letna naročnina je plačljiva v 12 mesečnih obrokih po 202 din za broširano zbirko, za v polplatno vezano zbirko po 270 din.

★

Vse knjige navedenih zbirk bodo natisnjene na lepem trpežnem papirju in jih bodo opremili naši najboljši opremljevalci.

Letna naročnina za posamezne zbirke je plačljiva v rednih mesečnih obrokih začeti s 1. januarjem 1954.

Naročilo za subskripcijo sprejemajo vse knjigarne v Sloveniji do 31. decembra 1953.

Zahtevajte prospekt!

SLOVENSKI KNJIŽNI ZAVOD
V LJUBLJANI Poštni predal 163

Žena pri delu, doma in v družbi

Irska NOV TEKMEC NA SVETOVNEM MODNEM TRGU

Irci slovijo po svojem platnu, whiskyju, finih zlatarskih izdelkih in po tistem čarobno lepem ženskem tipu, ki ga označujejo rdečeri lasje, zelene oči in kakor porcelan svetel obraz. Vse te stvari so zanesle glas o zelenem otoku sredi Atlantika že daleč po svetu, nikoli pa še ni nihče nikdar slišal o irski modi. In vendar gre danes glas o njej po vsem tistem svetu, ki se zanima za modne stvari. Sredi najbolj vroče debate, ali naj bodo krila kratka ali dolga, se je na modnem nebu tiho pojavil komet, katerega pot je bila opazna daleč na okrog. Ta komet se imenuje Sybil Connolly, odkrila pa ga je Carmel Snow, ki je v Ameriki nesporna modna avtoriteta. Sybil Connolly je pokazala svoje kolekcije v Dunsany Castle, nedaleč od irskega glavnega mesta Dublina. Carmel Snow je takole opisala svoje vtise z obiska Irske in modne revije Sybil Connollyjeve:

»Prišlovala sem v Dublin v poznem poletju, da bi si ogledala kolekcijo Sybil Connollyjeve. Mis Connolly je očarljivo žensko bitje s koderastimi lasmi, ki so črni kakor oglje, s presenetljivo sivimi očmi, tako sivimi kakor so siva irska jezera. Spomlad se je mudila z nekaj modeli v Ameriki, od koder se je vrnila v Dublin z velikimi naročili. Danes stoji trdno na lestevici mednarodnega uspeha.

Pred mednarodno družbo

Na dan pred revijo sem do-potovala in se nastanila v hotelu Russel, kjer te postrežejo v Dublinu z najbolje pripravljenimi jedmi. Pravijo, da se že zaradi angleške kave sploščajo obiskat Irsko: to je napol črna kava, napol irski whisky s sladkorjem in sme'ano. Zdradi te pi-jate sicer ne boste delali kozol-cev, spravila pa vas bo na noge, posebno če imate za seboj več ur trajajočo vožnjo v dežju, ki je naravnost iz oblakov. Prosim pa, poskusite tudi irske kosmulje, ki so ostre in kisle, torta pa se vam bo raztopila na jeziku.

Zvečer smo se odpeljali v Dunsany Castle, da bi si ogledali kolekcije Connollyjeve. Zbralo

rickmacrossu, ki slovi že več stoletij, vodi posebna šola, ki organizira domačo čipkarsko obrt. Connollyjeva ji je pisala in šola je priredila za njeno iz Dublina posebno razstavo. Seveda jo je Sybil obiskala in spoštljivo ogledovala izdelke, med katerimi so bile na primer tudi hlače, ki so se zdele kakor nekakšen oklep, zakrivajoč telo od prsi do kolen. Med ogledom pa je neprestano mislila, kako bo napeljala pogovor na občutljivejši stvari, na čipke, vrh vsega še rožnate čipke. Pri čašici čaja pa se je je ojačala in pokazala svojo rožnato tilasto gazo in organdzi, iz katerih naj bi urezali kroje, in povedala, da je vse skupaj namenjeno za plesno obleko. Voditeljice so jo plašno pogledovale. Kaj takega niso še

ramnic. Te prepasnice so živo-barvne. Ko je Connollyjeva od-dala domačinkam naročilo, jim je zabijala, da morajo biti po vzorcu in razteznosti prav vsi enaki in da jih mora dobiti do določenega dne. Pa so ji kratko dogovorili da takega naročila ne sprejmejo, ker vsaka ženska drugače ike, kar se pa roka tiče, pa lahko viharji za dolge dneve ločijo otoke od celine in se zato ni mogoče vezati na noben rok. Kljub temu je Connollyjeva do-bila prepasnice ob roku, bile so stikane pravilnice, vendar vsaka v svojem vzorcu. Pa se je Sy-bil prepričala, da je tako dejan-sko še boljše. Kajti tisto, kar je le enkratno, ima vedno najvišjo ceno in priljubljenost.

Connollyjeva je hotela svoje klobuke izdelati iz najboljšega francoskega divjadnega usnja. Vsak poskus pa ji je spodletel. Kaj sedaj? Spet se je obrnila na aranske ribiče in njihove žene so ji napletle kape, kakršne no-sijo na otokih. Tokrat jim je

prepusila celo izdelavo zasnut-ka. Rezultat: pletene čepice iz neobeljene volne, od katerih ni-sta nitj dve enakega vzorca. Čepice so nepremoljive. To je nova moda, za katero menijo, da bo v naskoku osvojila Ame-riko.

Tweedi — za Ameriko

Veliko pozornost je zbudilo tudi blago shavnen-tweeda, ki je neobeljeni ročno tkani tweed, prav tako z Aranskih otokov. Na reviji so predvajali iz tega blaga izdelano športno jopico s kapu-co in širokimi rokavi, spleteni-mi iz volne bavne. Splošno so bili vsi tweedi zelo lahki. Težki tweedi, kakršne zahteva ostro irsko poimebje, ne bi prodrlj na modnih tržiščih New Yorka in Pariza. Prav zato doslej povpraševanje po irskem tweedu ni bilo veliko. Sedaj, ko so na po-budo Connollyjeve začeli izde-lovati tudi lahke tweede, pa so vrata irskim tweedom odprta po vsem svetu, posebno pa v Ame-riko, kjer so velika novost.

Kakor vidimo iz vsega tega, se je Connollyjeva uveljavila v svetu predvsem zato, ker je zna-la z okusom uveljaviti domače irske motive, modele in izdelke, primerno prilagojene zahtevam svetovnega modnega trga.

Najizvirnejši model vse kolekcije Sybil Connollyjeve je bilo tole krilo iz Crissa, izdelano iz prepasnic, ki jih aranski ribiči uporabljajo namesto naramnic. Vsaka prepasnica, ki jih žene ribičev tkejo z nožnimi prsti, je drugačnega vzorca.

Tokrat pa še nekaj za vašega fanta, brata ali moža

Za kratek moški plašč se moški na zahodu letos prav vro-čično navdušujejo. Kratek plašč je zadnji modni krik iz Pariza. Pravijo, da so ga moški sprejeli povsod z velikim zadovoljstvom. Take in podobne članke prina-sajo pariške modne revije.

Kakšen naj bo tak moderni moški plašč, ki sega komaj do kolen, vidimo na sliki.

Pri vseh vrstah moških plaš-čev je dominantna športna obli-ka. Zato so moderni, pri nas že poznani montgomery površniki, dufflecoat in trenchcoat. Celo plašči drugih krojev imajo šport-ni poudarek. Reverji in ovratni-ki so široki, rokavi obsežni in rokavni izrezi močno poglob-ljeni.

Površnjak iz balonske svil-e, niflekse ali saintjeana, ki je iz-delan po kroju montgomery, duffle ali trenchu, je posebno pri-kučen za naše deževno pod-nebje. Celo pozimi ga lahko no-simo, če ga opremo z volneno podlogo karo vzorca ali eno-barvne kamelje dlake. Se no-vejši predlog za tako podlogo pa je dvojna plast svile, med katero je vstavljen vatelin, vse skupaj pa prešito na kvadrate. To je posebno priljubljeno v Parizu. Tako podlogo vstavljaajo z zadrgo v plašč. Gumbi teh športnih plaš-čev so pretežno iz usnja. Duf-flecoat pa mora imeti podolgo-vate, pletene gumbje iz usnja.

Modni so seveda tudi žimski plašči iz volnenga blaga. Naj-bolj priljubljena je temnorjava barva. Blagovni vzorci so tweed, kameljevin v naravni barvi, ločen in flaus. Te vrste plašči imajo lahko tudi vidrin krzneni ovratnik, ki je zelo moderen.

Priljubljeni so še vedno šport-ni suknjiči. Mnogi jih nosijo, ker so praktični pri delu in športu. Karo in izraziti tweed vzorci so za to uporabni. Ka-tim suknjičem lahko ponosimo vsakovrstne enobarvne hlače.

Dobro izhod za uporabo dveh vrst blaga so tudi kombinirani suknjiči iz jelerne kože ali diti-na ter volnenga blaga. Za mla-dino, ki se bavi s športom je te vrste kroj privlačen.

Boljša moške obleke so sešite iz finih gabardinov, svetlo ze-lenkasto modrih tonov. Suknjiči je nekoliko krajši kakor doslej. Tudi enoredni suknjiči imajo od-slej po štiri zaporedne gumbje v eni vrsti. Hlače pa so ozke wslapp.

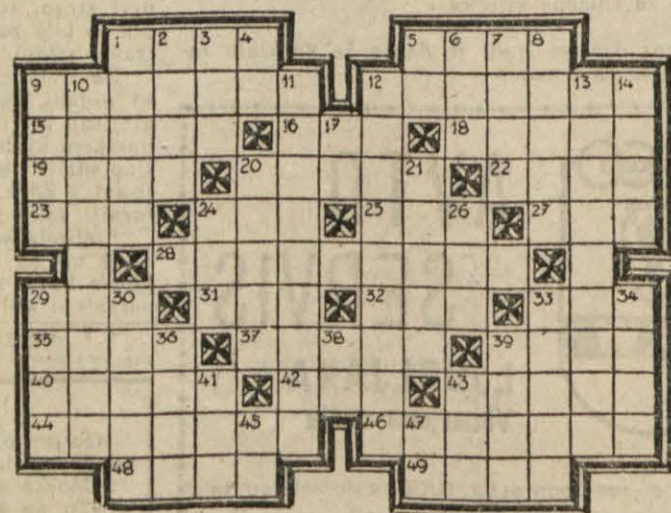
REZULTATI ŽREBANJA NAGRADNE UGANKE

Izmed 330 pravihnih rešitev je komisija izžrebala sle-deče srečne dobitnike:

Unšen kovčeg dobi Marija Šile, Ljubljana, Strelška 10; moško piščano Milena Zeleznik, Kranj, Zlato polje blok »Iskra« 23; svilen ženski dežnik Marinka Bučar, Ljubljana, Tolminska 16; žensko torbico Vera Hutar, Ljubljana, Cer-netova 6; aktovko Ivana Remec, Ljubljana, Bizjanova 25; ženski dežnik Tatjana Novšak, Ljubljana, Obrtniška 3; moški dežnik Leopold Hafner, Ljubljana, Novi trg 2/I; garnituro moškega perila Marija Nanut, Ljubljana, Trubarjeva 79a; garnituro ženskega perila Anica Rogelj, Podpeč 31, p. Preserje; nylon nogavice Igor Štrbenec, Ljubljana, Trubarjeva 14.

Vsi imenovani lahko dvignejo nagrade v trgovini pod-jetja »Merkur« v Pasaži nebotičnika.

Križanka

Besede pomenijo:

Vodoravno: 1. tovarne živali, 5. madžarsko moško ime, 9. Kardeljev književni psevdonim, 12. simetričen, 15. plemenit plin, 16. žensko ime (množ.), 18. slog (množ.), 19. vojaška enota, 20. gradivo, 22. ojesen,

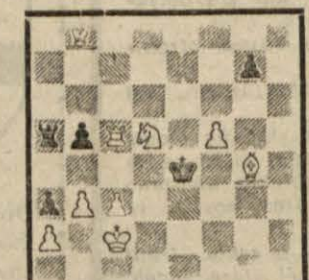
23. igralni karti, 24. tuje žensko ime, 25. čutni organ, 27. podred-ni veznik, 28. sitnež, prepripli-vec, 29. nelep, umazan, 31. je najbolj vedno tmeti pod nogami 32. oče, 33. nebesni pojav, 35. varuhi domačega ognjišča pri Rimljanih, 37. del soda (množ.),

39. velika žival, 40. letopisi, 42. nadležne žuželke, 43. vrsta glasu (množ.), 44. delavec, 46. vrsta strupa, 48. jezero v Sibiriji, 49. poljski pridelek.

Navpično: 1. vremenski pojav, 2. čar, 3. tekstilna rastli-na, 4. število, 5. oblika pomož-nega glagola, 6. reka v severo-zahodni Nemčiji, 7. časovna enota, 8. operni spev, 9. vrsta vetra, 10. veliki, široki, 11. ločil-na priprava, 12. stoletje, 13. električni atomi, 14. tuje moško ime, 17. osebni zaimsek, 20. po-krilo, prevlečko, 21. dragi kamni, 24. nogometni izraz, 26. osebni zaimsek, 29. lakota, 30. naša reka, 33. zdrobljena, 34. mesto v Dal-maciji, 36. praprebivalec naših krajev, 38. del kolesa, 39. oblok, 41. okrajšano žensko ime, 43. kratkica za našo politično organi-zacijo, 45. stara slovanska pija-ča, 47. dva različna samoglasnika.

PROBLEM

(A. P. Eerkes)

Beli: Ke2, Tc5, Lb8, Lg4, Sd5, a2, b3, c3, f5.
Črni: Ke4, Ta5, a3, b5, g7.
Mat v treh potezih.

RESITEV PROBLEMA V PREJŠNJI STEVILKI

1. K15 — e5!

UGANKARSKI KOTICEK

Ugankarski nagradni razpis Vsota vseh nagrad 20.000 din

Uredništvo »TT« razpisuje nagradno ugankarsko tekmo-va-nje. Vsota vseh nagrad znaša 20.000 din. Tekmovanja se lahko udeležijo vsaki, ki izpolni pogoje, ki jih navajamo spodaj.

Nagrade so naslednje:
1. nagrada 5000 din,
2. nagrada 3000 din,
3. do 5. nagrada po 1000 din,
6. do 10. nagrada po 600 din,
11. do 20. nagrada po 400 din,
21. do 30. nagrada po 200 din.

V štirih zaporednih številkih, začeniš s prihodnjo, bomo objavili v vsaki po eno nagradno uganko — križanko —, ki jo bomo izrecno označili kot nagradno. Reševalci, ki bodo pravilno rešili vse štiri nagradne uganke, bodo upoštevani pri žrebanju vseh nagrad, tisti, ki bodo pravilno rešili samo tri nagradne uganke, bodo upoštevani pri žrebanju od 6. nagrade naprej, tisti, ki bodo pravilno rešili dve nagradni uganki, bodo upoštevani pri žrebanju od 11. nagrade naprej, in tisti, ki bodo pravilno rešili samo eno nagradno uganko, bodo upoštevani pri žrebanju od 21. nagrade naprej.

Razen rešitev bo moral vsak reševalec, ki se bo udeležil tekmovalja, poslati ob koncu tudi prav toliko kuponov, kolikor bo poslal rešenih nagradnih ugank. Veljaven pa bo le kupon iz iste številke iz katere bo rešena nagradna uganka.

Vse rešitve bomo sprejemali skupno, in sicer najkasneje 10 dni po izidu številke, v kateri bo objavljena četrta nagradna uganka tega razpisa. Posameznih rešitev nikar ne pošiljajte, ker nad njimi ne moremo voditi pregleda in jih zato ne bomo upoštevavali. V primeru, da bo pravihnih rešitev več, bo nagrade razdelili žreb.

Pismu, v katerem nam boste poslali rešitve in kupone, ne prilagajte nobenih drugih sporočil ali pošilk, ker jih po opravljenem žrebanju ne pregledamo!

UREDNIŠTVO »TT«

RESITEV UGANK

V I. STEVILKI »TT«

Zlogovna križanka: Vodoravno: 1. kosa, 3. kubiki, 4. zaran, 11. merilo, 12. Ti-voli, 14. kolonija, 16. Ankara, 17. komet, 18. boca, 19. okteti, 20. rabi, 21. soda, 22. kovina, 23. safeta, 26. Azori, 27. Ka-bili, 29. napadalec, 31. postana,

32. klica. — Navpično: 1. ko-liko, 3. kurija, 4. bilo, 6. zavora, 7. ali, 9. nogomet, 11. menica, 12. tikati, 15. loboda, 16. ante-na, 17. kobila, 19. okviri, 20. ra-tali, 21. solina, 22. kozolec, 23. Sabina, 24. davica, 26. Ada, 27. kresta.
Rebus: Na kadi je ma — Akademijska.

MLADOSTNO KVEZIKO

VAM DA Saint-Poll

se je veliko gostov v veterinih oči, ki so razločno kazale, da gre za zelo pisano medna-rodno družbo. Vse je sprejemala temnolasa mlada ženska v belem — Sybil Connolly. Bil je prav gotovo za mogo zgodovinski do-godek, saj se je tistega večera, ko nam je Sybil Connolly pred-vajala svojo kolekcijo jesenskih in zimskih oblačil, prvič pojavila na mednarodnem modnem trgu tudi irska moda. To pa prav go-tovo ni kar tako, zlasti če vemo, kako hud je boj med različni modnimi središči sveta za pro-stor pod soncem. Da je Sybil Connollyjevi uspelo privabiti na Irsko urednice najbolj znanih mednarodnih modnih žurnalov, je pomnilo vsekakor mnogo več kakor samo njen osebni uspeh.

Plašč iz težkega, ročno tkane-ga tweeda, rjavobelo pikast z nežno rožnatimi

Irci slovijo že nad 2000 let kot umetniki in rokodelci, ki znajo izdelati iz zlata in brona imenit-nen nakit. Irci so bili vodilni skoraj na vseh področjih umet-nosti, le na modnem so se do-slej pustili voditi od Pariza in New Yorka.

In kje so vzroki za ta nenadni uspeh Sybil Connollyjeve? Tez-ko jih je naštet, ker gre po splošnem mnenju za pravi mo-zaik vzrokov. Taki vzroki so med drugim izključna uporaba irskega materiala in sposobnost ta materiala natančno prilagoditi domačim in tujim potrebam. Sybil Connollyjeva pravi, da se na Irskem mestno in podeželsko življenje zaradi izredno majh-nih razdalj meša brez kakšnih

Nesmrtni so, pa nimajo časa!

»Francoska akademija znanosti bi bila podobna samostanu, če ne bi imela nekaj enkratnih članov, je rekel nedavno eden najimenitnejših članov te stare, spoštovane in zelo upoštevane ustanove. Velikostno posloje, kjer ima Akademija svoj dom, stoji na bregu Seine, toda napačno bi bilo misliti, da vlada tam živahno vrvenje. Akademija ima svoj lasten ritm, ki ga navaden zemljan ne more razumeti kar tako. Danes ima okrog osemindeset članov — ti so že za živih dni prejeli lovorjev venec nesmrtnosti — toda znanstvenih sej se jih udeležuje samo kakih petnajst. Ostali pravijo, da nimajo časa.

Seje častivrednih

Za 30.000 frankov na mesec (kar je prej slaba kakor dobra mesečna plača) morajo ti nesmrtniki eno uro na teden ob četrtkih delati. Seveda je to samo njihov postranski zaslužek. Edini, ki živi od denarja, ki mu ga daje Akademija, je njen stalni sekretar. Go-daj Georges Lecomte je na tem mestu že spod sedemindvajset let. Star je že 83 let,

Ljudje, ki so postali pojmi

Mnogo je besed, ki jih stalno uporabljamo in z njimi označujemo razne naprave in pojme, toda niti ne slutimo več, da izhajajo iz prilivov mož, ki so nekoč res živeli. Ali veste, od kod izhaja beseda »golfa«? Teje igri so najprej rekli »kolf«, tako pa je ime holandskega zdravnikar dr. Miguela Kolve, ki se je konec 17. stoletja preselil v Anglijo in tam vneto propagiral to igro, ki jo je sam izumil. Šele konec preteklega stoletja pa se je v Angliji zares udomačila pod imenom »golfa«.

Besedo »šovinizem« večkrat slišite. Toda nihče ne ve, da je ta beseda izšla iz prilika preproste Napoleona vojaka, ki se je pisal »Chauvin«. Ta je po Napoleonovem padcu cesarja vneto zagovarjal in bil zelo dober govornik. Ponizevalen smisel je beseda do-bila šele pozneje, ko so Angleži očitali Fran-cosom nacionalni egoizem.

Francoski finančni minister Etienne de Silhouette je bil izrazit prijatelj senčnih obri-sov, zato je dal napraviti take stenske okrase za kraljeve gradove. Po njem imamo sil-hueto.

V času splošne negotovosti v Ameriki si je neki farmar v Virginiji sam prilastil sodno pravico s tem, da je vsakega zločince, ki ga je zalotil pri zločinu, kratkoma obesil na najbližje drevo. Mož se je pisal Lynch in od tod imamo izraz »linčati«.

Tudi »bojkota« ima svojo zgodovino. Okoli leta 1880 se je irski posestnik James Boy-cott branil pristopiti k deželni zvezi in plačevati najemnine. Zato so njegovi sosede prekinili z njim vse zveze in pregovorili tudi njegove namestence, da so delo ustavili z namenom, da bi zlomili njegov odpor. To je bil prvi bojkot, ki se je končal z zmago deželne zveze.

Grof Sandvich je bil leta 1765 prvi ad-miral angleške mornarice in znan kot izbo-ren pomorščak. Imel pa je navado, da je strastno in vztrajno kvartal, tako da ni imel časa niti za kosilo. Dal si je pripraviti oblo-žene kruhke in se z njimi zadovoljil, samo da mu ni bilo treba prekiniti igre. No in po njem je tudi sendvič postal pojem za obloženi kruhek.

toda najstarejši član Akademije vendarle ni. Najstarejši je admiral Lacaze, ki je star 93 let in še prav krepak možakar. Vsak četrtek jo točno in dobre volje primaha iz avtobusa. Na javne nastope prihaja seveda v admiral-ski uniformi in z vojaškim korakom. 88 let ima umetnostni zgodovinar Emile Male, ki je drugi najstarejši član tega častiljivega kroga. Ob roki svoje živahne žene prihaja peš z Rue Monge, kjer stanuje, na seje, od koder ga žena spet spremlja domov.

Vsak četrtek se ponovi isti prizor, ki je točno določen kot kak verski obred: prastari Renault se ustavi na oglu in gospod Chevri-lon tisti trenutek izstopi iz avtomobila. Znan je po močno upoštevanem delu o Indiji, ki mu je prineslo mnogo slave. Z vpludnim pozdravom se obrne do Emila Henriota, ki pravkar koraj po veži. Tedaj pride tudi princ Broglie, teoretik atomske energije, z neob-hodnim dežnikom.

Ne smemo se čuditi, da se na primer ne-kateri znani sodobni francoski pisatelji, ki so člani Akademije, ne udeležujejo sej. Ve-činoma so tako zaposleni, da ne utegnejo kramljati in se pripraviti na sejah tega visokega foruma. Zelo redko naletimo na sejah na François Mauriac ali Paula Claudela. Marcel Pagnol pa velja še posebej za »enfant terrible«, saj so ga morali nekoč celo ošteti, ker se je na bregu Seine pojavil v živzeleni obleki. Na seje pa prihaja le včasih, da se pogovarja o filmu z monsieurom Grenotom,

150 let za slovar

Francosko akademijo je leta 1635 ustanovil kardinal Richelieu in njena glavna naloga je takrat bila čiščenje francoskega jezika in skrb za njegov razvoj. Zato je najprej po-skrbel za slovar. Toda že takrat je trajalo več kot pol stoletja, preden je ta slovar izšel. To se je zgodilo šele leta 1691. Pozneje so izdali še več izdaj in zdaj je na vrsti deveta izdaja, ki so jo spočetka predvideli že za leto 1934, toda delo se je zavleklo in zdaj računajo, da bo izšla leta 2060, to se pravi, da jo bodo pripravljali poldrugo stoletje.

Pred vsako sejo, ki je posvečena slovarju, najdemo sodelavci na mizah zvezek z razli-čnimi definicijami besed, ki bodo obravnavane. Po temeljitem pretrusu se odločijo za končno definicijo. Januarja 1947 so bili pri pojmu »zasthenie«, nedavno pa pri pridevniku »bela. Napredek teh šestih let torej ni prevelik.

Poleg slovarja se člani ukvarjajo s priha-jajočo pošto, imenovanjem članov, ki naj bi akademijo zastopali na javnih prireditvah in končno z izvolitvijo članov, ki naj zasedejo mesta umrlih. Veliki načrt — francosko slovnico — so opustili, kajti prvi poizkus se je žalostno ponesrečil.

Zakaj kdo je in zakaj kdo ni član?

Vendar niso vsi slavni umetniki in znan-stveniki deležni časti 40 stolov francoske Akademije znanosti in umetnosti. Francija ima mnogo nesmrtnikov, ki so jim to čast odrekli, ki pa so kljub temu nesmrtni. Marsi-ko pa tudi sam noče sprejeti te časti: Descartes, Pascal, Molière, Rousseau, Dide-rot, Balzac, Gide in Proust... Sama slavna imena, ki so postala slavna izven Akademije, pa so prav tako ali pa še bolj nesmrtna.

S tem potrjujejo Rabysov izrek, ki je na povabilo za kandidaturu na izpraznjeno mesto v Akademiji odgovoril: »Če bi bil v Akade-miji, bi me lahko kdo vprašal: 'Zakaj si član?' Jaz pa raje slišim, če me kdo vpraša: 'Zakaj nisi član?'«

IZ PARIZA

V preteklem sto-letju so morale žene sedeti doma in šivati. Nikoli niso vedele, kod hodijo njihovi možje, ali so zvesti ali nezvesti. Skrb in ljubosumnost pa dobrobrčnost in prebrisanost tak-šne ljubke ženice nam je mojstrsko pokazala Franzo-zinja Claude Mau-duy, ki je pretekli petek, ko so go-stovali diplomanti pariškega konser-vatorija za igral-sko umetnost, na-stopila v ljubljanski Drami v Mus-setovi enodejanki »Kaprica«.

Anekdote

SV. PETER JE ZARDEL

Raffaello Santi, znani italijanski slikar (1483—1520), je bil še kot mladenič v veliki milosti pri papežu in kardinalih. Na papeškem dvoru je dobival tudi mnogo naročil. Pri svojem delu pa ni trpel ugovorov niti od samega papeža ali njegovih kardinalov. In čeprav je bil od njih materialno odvisen, jim je rad katero zabrusil. Ko so nekoč neki njegovi kompoziciji očitali, da je Sv. Pe-ter preveč rdečelichen, je ježno odvrnil: »Morda za časa svojega življenja res ni bil tako rdeč, toda danes v nebesih nedvomno od sramu zardeva, ko gleda, kakšna dru-ščina vlada njegovo cerkev!«

DVE O ADELI SANDROCK

Slavna avstrijska igralka Adela Sand-rock je vprašala mladoporočenega kolega, kako živi.

»Slabo,« je odvrnil. »Moja žena ima pol-no kompleksov. Z eno besedo, histerična je.«

»Kaj pa pravzaprav hočete?« je mirila modra Adela. »Histerična žena ni nikoli dolgočasna, toda dolgočasna žena vas lahko napravi histeričnega.«

Adela je bila v najboljših letih. Pozno pomoli se je vračala iz Burgtheatra peš do-mov. Na Ringu jo je nagovoril možakar ne-znatne rasti in jo prosil, če jo sme spre-mljati. Adela ga je pogledala s svojimi veli-čimi, bliskajočimi očmi: »Zakaj pa? Mar vas je strah?«

VELIKODUŠNI CARUSO

Veliki Caruso je prišel v Chicago, kjer je trčil na najslavnejšega ameriškega teno-rista McCormaka. Ljudje so komaj čakali snidenja obeh tekmecev, da bi bili priča morebitnemu škandalu. Toda — bili so pri-krajšani za ta užitek.

Caruso je korakal po operni veži. McCormak je stopal po stopnicah na-vzdol.

»Oh!« je zastala noga McCormaku. »Naj-večji tenor sveta!«

Caruso je presenečen obstal. Ko je prišel do sapa, je zaklical: »Madonna! Kaj se je zgodilo? McCormak ni več?«

LJUBEZEN IN LEPOTA

Stendhal je zapisal: »Kakor hitro je ne-kdo gotov ženine ljubezni, začne opazovati, če je čedna ali ne. Dokler pa v ljubezen še dvomi, ne utegne misliti na njeno zunanjo lepoto.«

...v PARIZ

Tov. Majna Sevnik je pravkar zapustila deske ljubljanskega opernega gledališča, kjer je kot solistična baletka žela velike uspehe. Odhaja v Pariz na plesni konser-vatorij, kjer bo izpopolnila svoje znanje, pridobljeno v Srednji baletni šoli v Ljubljani in v baletu ljubljanske opere. Čez le-to dni se bo vrnila, polna novega znanja, nove spretnosti, z novimi, še večjimi na-črti. Upamo torej, da jo bomo v prihodnji sezoni lahko spet videli v kaki novi in ve-liko vlogi.

Za zdaj je zgodovina njene umetnosti še nekoliko kratka. Za plesno umetnost se je odločila komaj l. 1946, ko je še — mlado de-kletce — videla v ljubljanski operi baletno predstavo »Vrag na vasi« z obema Mlakar-jema. Tedaj se je vpisala v Srednjo baletno šolo v Ljubljani, študirala pri Mlakarjevi-ma in Wiesiakovi — in glej — po šestih letih l. 1952 je že sama dobila glavno vlogo v tem istem baletu, ki jo je nekoč tako na-vdušil, da se je odločila za ta poklic: vlogo Jele. To je bil njen največji uspeh.

Na kakšnem odru bo nastopala?

A ni bilo tako enostavno priti do tega uspeha. Delo in študij plesalke je trda stvar, treba je mnogo samopremagovanja, trdne volje in prave umetniške trme. V teh šestih letih ni bilo malo grenkih uric. Sicer

Le naše kvalitetno

ALBUS

milo

vam pri pranju!

varuje perilo!

Optodent

ZA NEGO ZOB

UPORABLJAJTE VEDNO LE NAJBOLJŠE. PENEČO SE ZOBNO PASTO PRIJETNEGA IN OSVEŽUJOČEGA OKUSA

Proti kašlju pomagajo prsne karamele „Pionir“

proizvajajo jih izključno

„Jugodijetetika“ Zagreb

tovarna farmacevtsko-dijetetskih proizvodov preje „Pionir“

Zahtevajte samo prsne karamele „Pionir“ v izvornih vrečkah, ker vam je s tem zagotovljena kvaliteta in čistoča.

Da so priredili turnir kan-didatov za svetovno šahovsko prvenstvo ravno v Švici, ima svoj poseben razlog. Samo 2 državi sta namreč v Evropi in na svetu sploh, kjer so pri-pravljeni igrati skupaj tako z igralci iz Zahoda kakor tudi iz Sovjetske zveze. Ti dve »nev-trajni« državi sta Švedska in Švica. Tako je lani prevzela mednarodni turnir za svetov-no prvenstvo Švedska, turnir kandidatov pa so hočeš — no-češ prepustili Švici.

Clovek bi mislil, da bo za bogato Švico malenkost orga-nizirati tak turnir. Toda Švi-ca ima komaj nekako 3000 or-ganiziranih šahistov in šele sedaj po turnirju kandidatov upajo, da se bo to število ne-koliko dvignilo. Iz »privatnih« sredstev pa je bilo seveda potem težko zbrati potrebno vsoto za turnir, ki je po mo-jem računu stal nekako 40 ti-soč šv. frankov (2.800.000 de-vezinskih dinarjev). Večino de-narja je končno stavila na razpolago največja veletrgo-vina v Zürichu, ki je bila za-njo to dobra reklama, saj so jo dva meseca med turnirjem ob vsaki priložnosti omenjali kot glavnega mecena pri-re-ditve.

Švicarji so preskrbo udele-žencev turnirja uredili tako, da je vsak igralec prejel na dan po 2200 deviznih dinar-jev. Povsod drugod v Evropi pa celo v Ameriki bi bilo s tem denarjem lahko shajati,

ne pa v Zürichu, ki je po splošni sodbi najdražje mesto v že tako dragi Švici. Zürich ima kot gospodarsko središče Švice izredno visok standard. Ima menda bogatejše trgovine kot Pariz, založene s prvo-vrstnim, toda dragim švicar-skim blagom. Ima pri 400.000 prebivalcih večji avtomobil-ski promet kot marsikatero vele mesto — večjega sem vi-del morda samo še v Londonu, Buenos Airesu in Stock-holmu. Poleg tega je Zürich z električnimi vlaki odlično po-vezan z bližnjim in daljnjim okolico. Iz sto kilometrov od-daljenega Basla prideš v Zü-richt v eni uri, torej v času, ki ga potrebuje uradnik v Londonu, da se iz svojega predmestnega stanovanja pri-pelje jutraj v službo. Mnogo je izredno živahno, še mnogo živahnosti kot bi smeli pri-čakovati po številu njegovega prebivalstva.

Ni čuda, da so se udeleženci turnirja težko znašli z dva-tisoč dvesto dinarji na dan. Jaz kot gledalec sem se lahko zadovoljil s hrenovico za ve-čerjo in plačal zanjo najmanj — 100 dinarjev. Igralec na tako težkem turnirju pa mo-ra paziti, da dobi s hrano do-volj energije in da si po-povrh poise lahko prebavi-livo hrano. Tako so mi tožili udeleženci turnirja, da jih je na primer večerja v boljši re-stavraciji stala vedno vsaj 700 dinarjev! Podobne težave so bile s stanovanjem. Kdor si prej ne preskrbi dobrega

naslova in ne rezervira sobe, dobi le s težavo prenočišče, pa plača za sobo vsaj 1000 dinar-jev za noč, sicer skupaj z ob-veznim zajtrkom. Udeleženci so pri prihodu v Zürich po 5-krat menjali stanovanje, pre-den so našli primeren hotel, kjer je soba z zajtrkom stala n. pr. »samo« 700 dinarjev.

Poleg tega pa je bilo treba plačati še kurjavo, in sicer 100 din na dan. Taki cenejši hoteli pa leže dobre četrte ure vožnje s tramvajem izven me-sta, tako da to tudi povzroči nove stroške.

Seveda pa Zürich ne bi bil središče Švice, če ne bi bilo tu vse pripravljeno za udobje tujca. Vsaka hotelska soba ima avtomatično budilno na-pravo in telefon. Po telefonu se za 20 centov lahko zvežeš s centralo, pa avtomatično izveš vremensko napoved, točni čas »govoreče ure« ali zadnje radijske novice. Samo po sebi umevno pa je, da mo-ra za vsako »uslugo« pošteno plačati.

Začudil sem se, da je bil Zürich tudi konec oktobra kljub neugodnemu letnemu

Med velemojstri v Zürichu

času poln tujcev, zlasti Ame-ričanov. Pozanmal sem se za podatke o tujskem prometu. Zürich ima 33 večjih hotelov in še 80 penzionov, s skupno 5542 posteljami. Letnih noč-nin pa je v Zürichu kar 1 mi-lion 600.000, tako da je torej vsaka postelja izrabljena okrog 300 krat! Na Zürich od-pade 11% celotnega švicar-skega tujskega prometa. Let-no puste tujci v Zürichu pri-bližno 10 milijard deviznih dinarjev, pri čemer pa so vpoštevani tudi že nakupi v trgovinah. Izmed tujcev jih pride 68 odstotkov iz inozem-stva. Do lani so bili na prvem mestu Američani z 200.000 nočninami. Letos pa jih že prekašajo obiskovalci iz Za-hodne Nemčije. Na tretjem mestu so Angleži z 78.000 nočninami. Letno obišče Zürich okrog 600.000 tujcev. Glavna privlačnost za tujca je krasna lega mesta ob züriškem jeze-ru, s prijetnim podnebjem. Seveda vplivajo tudi bogate trgovine, velike tovarne svile in strojev ter velebanke, ki imajo skoraj vse sedeže v Zü-richtu. Poleg tega je Zürich od

nekaj naravna prehodna toč-ka iz Nemčije v Italijo ter iz Vzhodne Evrope v Pariz. Zelo se je dvignil tujski pro-met v Zürichu, odkar so pred nekaj leti odprli veliko novo letališče, ki ima zveze z vsem svetom. Poleg tega prireajo na züriškem jezeru številne športne prireditve.

Švicarji so se ball, da bo dragi turnir kandidatov končal z deficitom. Zato so med turnirjem zelo varčevali z denarjem. Toda k turnirju je prišlo vendarle na dan po 500 do 600 gledalcev, tako da je vstopnina vsak dan vrgla okrog 1000 šv. frankov in na koncu je turnir najbrž izka-zal dobiček. Zato ni čuda, da so ob koncu udeležence tur-nirja kar zasuli z darili. Vsak igralec je med drugim prejel avtomatsko zlato zapesno uro, vredno 400—500 frankov. Poleg tega so razni ljubitelji šaha še sami darovali pose-bne nagrade. Ta način je boljši od običajnega, da posebne ko-misije določajo, katera parti-ja je bila v turnirju najlepša ali najboljša. Tako pa je v Zürichu n. pr. g. X. Y. iz Ba-

Trst in za dramo o Trstu

Samo dvanaest dni je bilo časa. V teh dvanaestih dneh — to se pravi od zgo-dovinskega 8. oktobra do 30. oktobra je bila drama »Odlotitev« zamišljena, napisana, pretipkana (kar je tudi mnogo), popravlje-na in predelana (kar je še več) in spet pre-tipkana, potem naštudivana — zrežirana, inscenirana — to se pravi, da so se igralci naučili na pamet — skratka, da so vse sku-paj postavili na oder Mestnega gledališča v Ljubljani.

Torej dvanaest dni... Pustimo vse ostale težave in ostanimo sa-mo pri učenju na pamet.

Nekateri igralci si besedilo zapomnijo hitreje, drugi počasneje — a s tem seveda še ni rečeno, da so prvi tudi že boljši, drugi pa slabši igralci. In med neko vajo se je odigral tale prizor, ki ga zdaj med rednimi uprizoritvami izpuščajo, pa tudi v besedilu ga ni.

Torej: premor, ki nastane, kadar se vaja zatakne. Vzdušje: nervozno... (Nekateri mislijo, da bo vojska).

»Preden si boš ti vso vlogo zapomnila, bo Trst že naš!«

»Jaz pa se bojim, da bo prej naša vsa co-na!«

Igralka, ki opazuje vajo iz parterja: »To je dobro, da še jaz ne nastopam, sicer bi prej polovico Italije dobili...«

(GLEJ SLIKO NA L. STRANI!)

pa sama dolgo ni vedela, kaj utegne prav-zaprav iz nje nastati. Bo uspeła v baletu? Zanimalo jo je tudi gozdarstvo. Potem jo je zanimala arhitektura. Morda bo tu bolje uspevala. Po maturi se je končno odločila in se na univerzi vpisala na germanistiko. Morda bo profesorica? Na kakšnem odru bo torej nastopala? Na odru pred črno tablo, kamor bo v temni obleki, zapeti do vratu, s kredo pisala oblike nepravilnih francoskih glagolov in se jezila na trde butice svojih učencev, ki pod klopo prebirajo »TT«? Ali bo v lahkih tanci nastopala na gla-dališčem odru pred množico občudovalcev in hkrati neusmiljeno kritično ljubljansko publiko, ki ji ni tako lahko ganiti srce?

Prvo darilo — kuhalnica

Ko je nekoč, še kot učenka Srednje ba-letne šole, nastopila v baletnem ansamblu — bilo je še prav v začetku — je dobila po predstavi prvo darilo. Ni bilo naravo laska-vo: bila je kuhalnica! To se pravi, to prvo darilo ni bilo preveč prijeten nasvet: poj-di domov, poroči se in glej, da boš dobro kuhala za svojega sitnega moža! Toda to je ni ugoniknilo. Kuhalnico je ohranila za spomin. Tisti, ki ji jo je dal, pa se je zmo-lit. Čez nekaj let je uspeła in to ne samo v Ljubljani, ampak tudi na gostovanjih v Celovcu in Gradcu, kjer je bajet ljubljans-ke opere gostoval z »Vragom na vasi«, ona pa plesala vlogo Jele.

V Parizu bo Majna Sevnikova študirala na plesnem konservatoriju in akademiji. Tu so zbrani sloveči mojstri mnogih naro-dov. Izpopolnila se bo v klasičnem baletu, ki je podlaga vse ostale plesne umetnosti, predvsem pa jo zanima moderni plesni iz-raz, dalje španski plesi, kot Jugoslovanka pa nosi s seboj bogato znanje naše plesne folklore. Študij moderne plesnega boga-stva, ki ima v Parizu svojo domovino, bo združevala s svojim narodnim bogastvom in prinesla čez leto dni v domovino polno novih zamisli in novih lepot. Majna Sevnikova ne dvomi, da bo tudi to leto v Parizu polno trdega dela in samopremagovanja. Zaupala pa mi je majhno skrivnost, kako bo premagala vse težave: v kokučku ima tu-di tisto kuhalnico. Ampak to ni nobena vražjevernost. Kadarkoli ji bo šlo težko, ji bo pogled nanjo vzbudil nov pogum in novo voljo do dela.

Optodent

ZA NEGO ZOB

UPORABLJAJTE VEDNO LE NAJBOLJŠE. PENEČO SE ZOBNO PASTO PRIJETNEGA IN OSVEŽUJOČEGA OKUSA

Najdorfom zaprl vrata 560 krat. Najdorfu se gotovo ni sanjalo, da bo objavljena ta-ka statistika, ko je g. Nagler vedno smehljaje se za njim zapiral vrata, ne da bi ga po-zval k redu. Nadalje je statisti-ka povedala, da je Stahlberg med vsako partijo 2 in pol uri letal po preprogi v tur-nirski dvorani, baje uničil pri-tem dve preprogi in prehodil razdaljo Zürich—Zeneva. G. Nagler je še pripomnil, da je s tem Stahlberg postal mara-tonskega tekača, da pa mu ta športni uspeh ni pomagal k boljemu šahovskemu uspehu. Končno je g. Nagler še obja-vil, da sta dr. Euwe in Kotov pojedla med turnirjem vsak po 25 šunkaric; to je po tri več kot sta igrala partij v Zü-richtu in več, kot so pojedli vsi drugi udeleženci skupaj. Kotov je baje prišel po šun-karico celo ob prostih dneh.

Švicarski časopisi so o tur-nirju poročali zelo obširno, vendar s 24-urno zamudo. Švicarski radio pa ni dajal skoraj nobenih poročil. Ker so zvečer takoj po koncu par-tiji zaprli tudi turnirsko pi-sarno, so Jugoslovani v Zü-richtu, če slučajno nekega dne niso bili navzoči pri igri, iz-vedeli rezultate s turnirja najhitreje tako, da so poslu-šali — radio Beograd.

5. XI. 1953

TT 7

To je spet kratka življenjska zgodba, tako prav po srcu romantičnih prijateljev filma: pristni newyorški otrok, kostanjev, rjave oči, močna brada, 185 centimetrov visok, št. Slab učenec, divje drzni artist, povprečen glasbenik, pojoči natak, pripraven mehanik, nosač, elegantni prodajalec, pomivalec krožnikov, uspešen filmski igralec. Doslej 18 filmov. Za svet je Lancaster »Upornik« in »Rdeči pirat«.

Hitro se pše, hitro se bere. Burt je leta čakal na velikega »Joba«, Hollywood je čakal petnajst let na Burtu. 2. novembra 1913 je prišel na svet v New Yorku, točno: na 106. cesti v Manhattanu. Burt Stephen je imel tovariša, Nicka Cravata. Ta je sovražil šolske knjige prav toliko kot Burt. Toda oba sta rada telovadila, oba sta bila romantična in pustolovščina željna. Skupaj sta nastopila v cirkuski točki. Malo, nepoznani cirkus Kay Brothers je nekje v Severni Karolini dajal predstavo »Lang in Cravata«. To je bil prvi Burtov angažma. Sedem let je ostal pri cirkusu, nato je moral zaradi majhne poškodbe presedlati. Težke »vca« sta se prijatelja ločila.

Kot že povedano: nosač, pomivalec krožnikov, prodajalec — v vseh poklicih je imel uspeh. Potem je prišla vojna.

Za Burtu to sploh ni bilo tragično. Tesnih naporov je bil vajen, pogum je imel in povrh vsega se je zdaj začel uresničevati njegov mladostni sen: videti svet! 26 mesecev je bil onstran morja, v Italiji, Avstraliji, Afriki. Italija: tu je spoznal bolničarko Normo Anderson. Kmalu je odpotovala v New York. Ob prvem dopustu jo je Burt obiskal. To srečanje je imelo težke posledice.

Ko se je peljal k Normi v enajsto nadstropje, Burt ni imel veselja, da bi se s kom pretepal, šele potem, ko se je možakar,

ki ga je dolgo molče opazoval, oglašil: »Bf nastopil v Broadwayu?« Burt je imel to za slabo šalo, ampak mož je bil v resnici producent Irving Jacobs in Burt je dobil

lepo, pravzaprav svojo prvo vlogico v »A sound of Hunting«. Imel je uspeh, kritiki so ga hvalili in Hollywood se je navdušil.

Kruto morje

Se spomnite Jacka Hawkinsa v prisrčnem filmu »Mandy«? Zdaj boste njegove filme gotovo s posebnim zanimanjem pričakovali. Saj j.h. ni še dosti, toda vsi so nekaj posebnega. Hawkins ne bi mogli primerjati s tipičnimi filmskimi Angleži, kot sta recimo Alec Guinness (Pot do plemstva) ali Stanley Holloway. Njegova umetnost, bistvo in posebnosti nekega človeka prenesti na platno, preide vsak nacionalni okvir in doseže s tem mogočen učinek. Hawkins je eden redkih filmskih delavcev, ki se — kot uspešen gledališki igralec — tako zavestno in popolnoma vtopi v vlogo in jo oživi, da lahko pri tem pozabi na svoj jaz.

Lahko bi rekli, da je osem let po korčani vojni že dovolj vojni filmov. Toda Rankova družba je s »Krutim morjem« ustvarila več kot vojni film v navadnem pomenu besede. Kajti to je vse kaj drugega kot povečevanje vojne zaradi vojne. Vojna je tu samo kulisa, ozadje, ki so vanj reprovostoljno zašli ljudje. Ti ljudje imajo trde, resne obraze in ne poznajo smeha. K najmočnejšim prizorom tega filma šteje dramatični trenutek, ko mora kapitan vojne ladje povoziti brodolomce, ker je ravno pod njimi sovražna podmornica, ki jo mora uničiti. Jack Hawkins igra ta konflikt kapitanove vesti z nepozabno doživetostjo.

Film, ki je dobil na filmskem festivalu v Edinburghu zlat lovorjev venec, je po znanem delu Nicholasa Monsarata režiral Charles Friend.

»VITEZI OKROGLE MIZE«

Je naslov prvega cimenaskopskega filma, ki ga snema v Angliji ameriška družba MGM. Prirejen je po znameniti Twainovi satiri »Yankees na dvoru kralja Arturja«. Glavne vloge imajo Robert Taylor, ki se vedno bolj uveljavlja v zgodovinskih filmih, Ava Gardner, Mel Ferrer, Stanley Baker in Felix Aymler, režira pa Richard Thorpe.

»PETA POSTELJA«

Cecile Aubry, ki je zaslovela s povojnim filmom »Manon« po vsem svetu, dolgo časa ni mogla dobiti odgovarjajočega angažmaja. Zdaj so ji ponudili vlogo v humorističnem filmu »Peta postelja«, ki mu je dal idejo nihče drugi kot — Thomas Mann.

Vseh sedem ponudb hkrati ni mogel sprejeti. Nihče pa mu ne bo zameril, ker se ni dolgo pomišljal. »Pustavski besa« je bil njegov prvi film — ko še ni bil prav končan, je že prišel Mark Hellinger in mu ponudil vlogo Sveda v Hemingwayevih »Morlicah«. Tako se je začela Burtova kariera, ki ga je pripeljala že do producenta. Da bi počastil svojo ženo, je svoje podjetje imenoval »Norma Productions«.

Film je sledil filmu in Hollywood ima končno moža, ki je moral nanj tako dolgo čakati. To je bilo pa tako: že dolgo je bila tu snova, ki bi jo bilo treba filmati. Ampak primerne igralca ni bilo... 1912 se je namreč odigralo v Stockholmu nekaj, kar je ameriški narodni ponos precej »požgekal«. Švedski kralj je pristopil takrat k ameriškemu športniku Jimu Thorpu, »Indijancu«, ki je zmagal v petero in deseterboju. — Sportna dejavnost, ki ji do danes še nihče ni bil kos. »Vi ste največji športnik sveta«, je rekel kralj. O tem je bilo treba seveda napraviti film — bil je Burtov trinajsti: »Jim Thorpe — cel Američan«.

Njegov lanskeletni »Vrni se, mala Sheebas« Shirley Booth pa pravijo, da je čez vse. Burt ni več junak z mečem in pestmi, marveč poražen, zapuščen alkoholik srednjih let, zdolgočasen zakonski mož, utrujen življenja, ki je po dolgem času spet zagledal — mladost.

Zadnji bo menda »Žena z Južnega morja«. Burt je tu najpogumnejši mornar, ki se je kdajkoli zabil v bar ob Kitajskem morju, in ni ga človeka, ki bi pustil več razbitih kosti in ženskih src vse od San Diega do Singapura.

Danes se Burt smeji, če se spomni svojih začetkov. »Takrat, ko sem bil še pri cirkusu... ali ko sem prodajal damsko perilo... — pri tem si pokrije oči in se krohoča — »o, takrat!!! Pa tudi tedaj je bilo lepo, po svoje, predvsem z Nickom. Fant od fare je tale Nick!«

Burt Nicka ni pozabil, poklical ga je in zdaj nastopata skupaj.

Nick je sploh zmeraj pri njem. Če Burt ne čita ravno Shakespeara ali pa s svojimi otroki Suzano, Jamesom in Williamsom ne nori po vrtu, čeravno ne filma, je, ali spi — tedaj telovadi. Z Nickom, se razume.

Bing Crosby, Bob Hope in Dorothy Lamour so glavni igralci v vrsti humorističnih filmov »Pot v...«

Leta 1940 se je pojavil prvi film te vrste »Pot v Singaporo« (Road to Singapore), leta 1941 mu je sledil »Pot v Zanzibar«, 1942 »Pot v Maroko«, 1944 »Pot v utopijo«, 1947 »Pot v Rio« in lani »Pot na Bali«. Zdaj pa pripravljajo že »Pot na mesec«.

V vseh teh filmih, ki naj bi bili humoristični, igrajo ene in iste osebe — Bing Crosby, Bob Hope in Dorothy Lamour. Baje je njihov humor specifično ameriški, njihove šale dvojno ali trojno grajene. Nanašajo se na stare filme, privatno življenje zvezd, aktualno politiko in aronimne predstojnike. Zato seveda občinstvo, ki vseh teh zapletenih ozadij ne pozna, teh šal tud, ne razume prav. Bing Crosby naj bi parodiral svoj lasten pevski stil in Hope svojo komiko. Druga posebnost so gostje. V vsakem teh filmov nastopajo mimogrede tujci, igralci, ki se pojavijo v kakšni smešni situaciji (pri Poti v utopijo igralec v gala, ki hoče na oder št. 10). V Poti na

Bali se prikazuje celo Humphrey Bogart in Jane Russell — brezplačno, to naj bi bila zanju samo nekakšna reklama.

Družba Paramount nima s temi Potmi nobenega veselja, pa tudi prevelikega dobička ne. Ker pa sta Crosby in Hope za družino blagajno že dolgo važna činitelja, jima od časa do časa dovoli malo zabave. Producent H. W. Wallis, ki je gledal snemanje, je omenil novinarju: »Nezaslišano, da dobita tale dva možakarja za svoj privaten »hec« še denar!«

Res imata Crosby in Hope s temi filmi zabavo. Scenarij je napisan samo v grobih črtah — čisto resna pustolovska dogodivščina. Na to okostje si izmišljujeta potem v ateljeju vse mogoče šale. Nešteto prizorov je treba zavreči, ker igralec dialog sproti improvizira in mu partner od smeha ne more slediti. Dorothy Lamour je največkrat tarča za namigovanja, vendar j.h. prenaša z vidno ravnodušnostjo.

Virginia Mayo nastopa z Burtom Lancasterom v najnovejšem filmu »Žena z Južnega morja«

Filmi o Koreji

Korejska vojna je dala snov mnogim novim filmom. Ze zdaj pripravljajo enajst ameriških producentov filme o Koreji. Naj navedemo samo nekatere: Paramount snema »Mostove Toko — riae«, zgodbo o letalonosilkah, MGM in Allied Artists dva filma o letalcih »Reakcijska eskadrila« in »Helikopterji«. Karl Kruger je že dovršil »Love Sabres in začel z »Alejo MIG«; družba Republic pripravlja »Angele nad Korejo«, Columbia pa »Poveljstvo na nebu«, »Borbeno enoto« in »Misijo nad Korejo«.

Uporabljajte novi preparat

SOLEA

KLOROFORILNO ZOBNO PASTO Z ORANŽNIM OKUSOM.

Proizvod tovarne »ZLATOROG«, Maribor

ŠPORTNI KOTIČEK

Namesto poročila s tekme

ODRED: SARAJEVO

I. polčas:
Lenega čaka strgan rokav,
pa'ca beraška, prazen »pokal«

II. polčas:
Kdor pozno pride, nič ne melje

Po surovi igri med avstrijsko in madžarsko reprezentanco je množica fanatikov obsegala kabino švicarskega sodnika Baumbergerja, proti kateremu je že med tekmo večkrat hrupno protestiralo vseh 65.000 gledalcev. Sele pozno ponoči, ko ni bilo več upanja, da bi se Baumberger pokazal, se je množica razšla. Pa tudi izven nogometnega igrišča je bilo pozno v noč borbeno razpoloženje. Dunajski fanatiki so hoteli napasti avtobuse Madžarov. Pri spopadih je bilo 20 ranjenih, med njimi madžarski napadalec Budai in štirinajst stražnikov.

V NOBENEM GOSPODINJSTVU NAJ NE MANJKA

električna pečica

Dobite jih v vseh trgovinah z električnim materialom. Zakonito zaščiten patent z odl. Zveznega min. št. 1530/52

Proizvajalec:

„Struja“ ELEKTROTEHNIČNA NAB. PROD. ZADRUGA **ZAGREB** CUNDULIČEVA UL. 16

ZVITOREPČEVE DOGODIVŠČINE

1. ZVITOREPČE JE PRITEREL DO STARČEVE KOČE.

2. »SKOZI TOLE GRČO BOM LAHKO OPAZVAL MOŽAKARJA... VSAK ČAS JO POLNOČ... KAJ NEKI POČENJA?«

3. »LUČ GORI, TOREJ JE SE DOMA...«

4. POGLEDAL JE SKOZI LINO V KOČO...

5. KUHA?! KOMU NEKI?? URA BO ŽE DVANAJST, ON SE PA NE GANE... NOČOJ BODO IMELI NAJBRŽ ZAMUDO TISTI DUHOVI!

6. POLNOČ JE ODBIL! KAJ NAJ TO POMENI?? ČAKAJ BOM SE NEKAJ ČASA MOGOČE SE BO ZGANIL...

7. »TODA NI BILO VIDETI, DA SE STARČU MUDI... NEPREMIČNO JE BILŠČAL V OGENJ IN VLEKEL SVOJO PIPO.«

8. URA BO ŽE KMALU ENA. KAR SPAT SE SPRAVIM... NOČOJ GA PAČ NISEM MOGEL UJETI... HM...

9. IN LAKOTNIK JE OSTAL TO NOČ BREZ ZABAVE...

10. ZDRAVO, STARI! KAJ PA DELAŠ? ZAKAJ NE SPIŠ?!

11. SPIM?? DO SMRTI BI MI BILO ŽAL, ŽE BI NOČOJ SPAL. ZABAVAM SE SEM BOLJ, KOT KDAJKOLI POPREJ!!

12. ZABAVAM??? NO VIDIS, DA SE DA TUDI BREZ DUHOV ZABAVATI...

13. KAKO MISLIŠ TO — BREZ DUHOV?? SAJ SO BILI.. OPOLNOČI SO... KAJ TI PA JE?... HEJ!!